

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 32
júl, august 2022
cena 1,90 eura

7-8

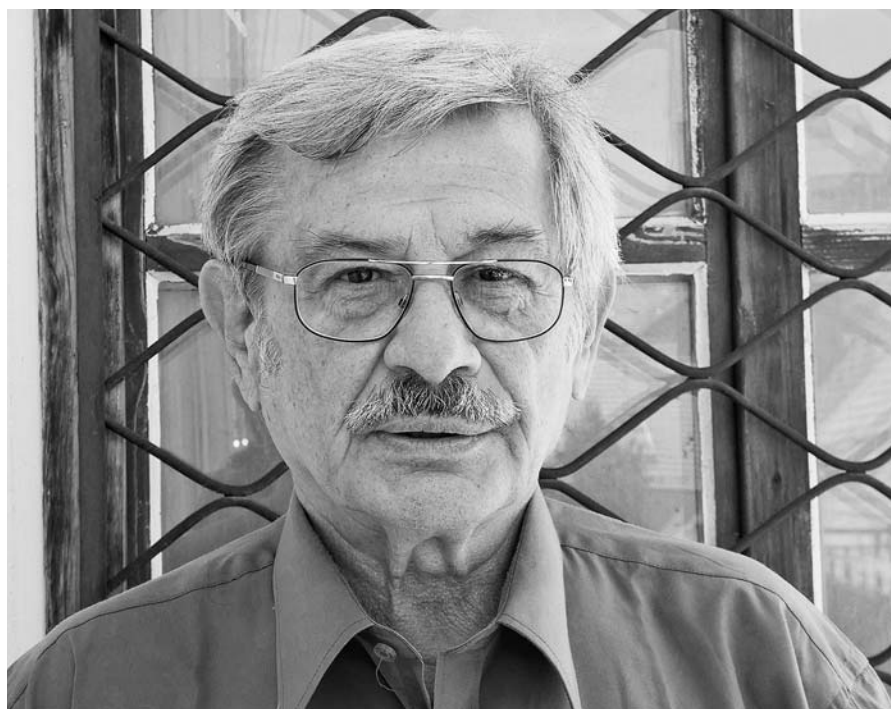
ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Odboj bol plný hrdinstva, naivity i kolaborantov

NÁŠ ROZHOVOR

Jozef DEČO (1947) je strojný inžinier a predseda bratislavskej pobočky PV ZPKO. Jeho otec, tiež Jozef, i jeho brat Ján sa stali súčasťou ilegálneho života pátra Pia. Ten sa rozhodol ignorovať režim po vojnového štátu a pracovať v Cirkvi pre národ. Dlho to nešlo, hoci sa niekoľkokrát vymkol z rúk Štátnej bezpečnosti. V procese s pátrom Piom, vlastným menom Jánom Krivým, sa ocitlo päťdesiat ľudí. Z nich tridsať skončilo vo väzení. Bolo to v roku 1954, teda už po smrti Stalina i Gottwalda a pán Dečo sa domnieva, že to mohla byť príčina toho, že dostali dosť nízke tresty. No aj rok v Jáchymove, kam sa dostal otec pána Deča, nebol nijakým liečebným pobytom.

● Tohto roku ste sa zúčastnili pietnej spomienky Jáchymovské peklo. Prečo?

Ing. Jozef Dečo

Foto Eva Zelenayová

Predovšetkým som si chcel uctiť pamiatku všetkých politických väzňov. Môj otec spomínal Mariánku, šachtu nad Kostolom sv. Jáchyma, tak som chcel vidieť, kde otec robil. Bol aj v Příbrami, ale v spisoch je uvedený len Jáchymov. Ukázali nám

vedľajšiu šachtu 260 m dlhú, 100 metrov pod zemou. Ale Mariánka je 600 metrov hlboká s piatimi poschodiami a je tam horúco. V tejto nebolo horúco.

Pokračovanie na 2. strane

V čísle

Ján Litecký Šveda	
Po 15. sneme	2
Eva Zelenayová	
Nepomáhajme rozvratu, ak chceme žiť	3

15. snem PV ZPKO	
4-5-6-7	
Marián Tkáč	
Zomrel Svätopluk ako svätý?	9

Štefan Novák	
Keď zvíťazila diktatúra	13
Eva Zelenayová	
Kde sú naše historické korene?	14

Jozef Dečo	
SNP a jeho odvrátená tvár	16-17
Ivan Mrva	
Ako súdilo retribučné súdnictvo?	18

ročník 32 • júl, august 2022

Naša pamäť je nepodplatiteľná

Tak máme za sebou už 15. snem našej organizácie. Prvý snem bol už v roku 1990. Že sme to napriek všetkej nepriazni komunistov a ich potomkov tak dlho vydržali, zato treba poďakovať mojim predchodcom – Júliusovi Porubskému, Jozefovi Dubníčkovi, Jozefovi Vice-

novi a Arpádovi Tarnóczyemu, ktorí tento náš spolok pevne posadili do existujúcich spoločenských koľajníc. Ale aj takým funkcionárom, ako napr. Anke Fodorovej, Valentovi Michalíkovi, Antonovi Malackému, Jozefovi Smatanovi a ďalším, ktorí vykonali obrovské množstvo práce. Dokonca aj jeden zo zakladateľov našej organizácie, Štefan Novák, sa zúčastnil snemu ako podpredseda, aj s príhovorom na pietnej spomienke pred sochou venovanou obetiam komunizmu.

Snem prebiehal dôstojne, začo sa treba poďakovať všetkým účastníkom. Nikto ho nerušil svojimi problémami spreď 15-tich rokov. Napriek tomu, že snem bol zvolaný tak trochu narychlo kvôli stále sa meniacim covidovým predpisom, ako aj kvôli preplneným vlakom utečencami z Ukrajiny, všetci delegáti, až na jedného, sa dostavili do Žiliny. Aj z toho vidno, že stále sme radi spolu a doháňame zmeškané stretnutia.

Prejavujeme angažovaný postoj

Nejaké dôsledky však predsa len zostali, pretože na rozdiel od predošlých snemov sa neodovzdávali významenania s poďakovaním za činnosť. Lenže na to treba, aby riadne prebehli všetky členské schôdze a uskutočnil sa výber tých, čo do spoločného prispeli niečím navyše. Na druhej strane by si významenanie zaslúžili všetci, ktorí sa od účasti na sneme nedali ničím odradiť, aby tak vyjadrili svoj angažovaný postoj. A ten v súčasnosti opäť treba ako soľ, pretože politická situácia sa zhoršuje zo dňa na deň. Opäť sa vo veľkom zobúdzajú aktivistická ľavičarska politika a opäť sa vyrábajú

nepriatelia ľudu. Je našou povinnosťou, aby sme mladším pripomenuli, že práve takto vyzerá cesta do pekla. Definovať vnútorného nepriateľa, dokonca takto označovať celé skupiny obyvateľstva je neodmysliteľnou zložkou všetkých diktatúr. Tak isto ako sú ňou denuncianti, udavači, táto morálna spodina každej spoločnosti, pričom hrozivý rozdiel oproti červenej totalite je v tom, že vtedy to robili tajne, teraz sa tým ešte chvália a dávajú si významenania! Takto rozpumpovaná nenávisť opäť pripomína 50. roky. Už chýbajú iba šibenice.

Je preto práve na nás, ktorí ešte máme v kostiach dobre zažitý červený teror, aby sme upozorňovali aspoň na tie najväčšie prešľapy. Ak chceme žiť v lepšej spoločnosti, a nie v takej, ktorá každým dňom svojou neznášanlivosťou akoby sa blížila k permanentnej občianskej vojne, nemáme právo na oddych.

Žiadame zmenu zákonov

Aj preto sme na sneme prijali a odsúhlasili tri závažné vyhlásenia, ktoré nájdete v čísle : List pre predsedu vlády SR a pre ministra vnútra SR o dotáciách; návrh na revíziu zákona o politických väzňoch tak, aby súdne rehabilitačné rozhodnutie bolo automaticky dôvodom na priznanie štatútu veterána komunistického odboja a výzvu poslancom a vláde SR na novelizáciu zákona 274/2007. Z.z.

Na záver sa špeciálne treba poďakovať žilinskej regionálnej organizácii a jej predsedovi Kvetoslavovi Gregorovi, ktorý aj v neistých podmienkach spoľahlivo vybavil rokovaciu sálu, dokonca zabezpečil aj obed v momentálne zriadenej sieti reštaurácií, čo nebolo až také jednoduché. Ba pri príležitosti snemu zorganizoval dôstojnú pietnu spomienku pri pamätníku obetiam komunizmu, ktorú hodnotným prejavom pozdravil aj primátor Žiliny, Mgr. Peter Fiabáne. Slnecnú atmosféru dokreslil miestny spevokol svojimi hymnickými piesňami.

A ešte jedno veľké poďakovanie patrí všetkým prítomným delegátom, ako aj tým, ktorí ich navrhli, pretože práve politickí väzni, ktorých dokonale preverilo diktatúrami preplnené 20. storočie, sú zárukou, že sa stále nájdú ľudia, ktorí sa neprepožičajú nijakej obľudnosti, ani nijakým patologickým utopickým konštruktom bez najmenšieho prieniku so skutočnosťou. Práve politickí väzni tvoria tú prirodzenú aristokraciu národa, gniaveného diktatúrou, morálnu chrbticu spoločnosti s nepodplatiteľnou pamäťou.

A mienia ňou byť aj naďalej.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

Ján Litecký Šveda (zľava) v rozhovore so Štefanom Novákom.

Foto Eva Zelenayová

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska [KPVS] • **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová • **Redakčná rada:** Ján Košiar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábek a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón:** 02-5263 8156 • **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk • **webová stránka:** www.pv-zpko.sk • **IČO:** 00679879 • **Cena jedného výtlačku:** 1,90 EURA • **Predplatné 20 EUR**/kalendárny rok • **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. • **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 • **EV:** 3851/09 • **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. • **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** • **ISSN:** 1338-404X • **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

Vedenie organizácie dostalo opäť podporu

Delegáti 15. snemu Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja III. odboj, ktorý sa konal 7. júna 2022 v Žiline, zvolili na ďalšie funkčné obdobie za predsedu PV ZPKO **Jána Liteckého Švedu**, za podpredsedov PV ZPKO **Štefana Nováka** a **Rafaela Rafaja** a za predsedu Republikovej kontrolnej komisie **Miroslava Pleceníka**.

Na sneme schválili list predsedovi vlády SR a ministrom vnútra SR (uverejňujeme ho na strane 24), návrh na revíziu zákona o politických väzňoch, aby súdne rehabilitačné rozhodnutie bolo automaticky dôvodom na priznanie štatútu veterána komunistického odboja a novelu zákona č. 274/2007. Z.z. (red)

Prvý sprava Roman Jesenský z Košíc na sneme.

Foto Eva Zelenayová

Nepomáhajme rozvratu, ak chceme žiť

V médiách, ale aj v širšom spoločenstve sa často hovorí o globálnej moci. Čo to je globálna moc? Aké osoby za ňou stoja?

Na tieto otázky verejnosť nepozná odpoveď. Globálnu moc „iba“ pociťujeme, ale povedať, kto je jej „predseda vlády“ nedokážeme.

Prejavy globálnej moci sa v Slovenskej republike celkom viditeľne prejavili dávno pred jej vznikom v roku 1993. Globálna moc predovšetkým rozdeľuje a atomizuje spoločnosť. Na Slovensku sa polarizácia začala delením na tých, čo boli za slovenskú samostatnosť a tých, čo preferovali spoločný štát s Čechmi. Neskôr sa témou stala integrácia do EÚ a NATO a vymyslel sa jej nepriateľ – Mečiar. Dodnes niektoré politické subjekty sa chvália tým, že porazili mečiarizmus. Potom prišla pandémia a vláda dokonca tých dôchodcov, ktorí sa dali zaočkovať, finančne odmenila. Dnes je témou Ukrajina. Dalo by sa povedať, konfrontácia za konfrontáciou sa na ľudí valí. A hoci úloha globálnych hráčov na rozvrate spoločnosti bola od počiatku zjavná, mnohí sa nechali vtiahnuť do jej osíd. Či išlo o politických analytikov alebo politikov. A mnohí si dnes sypú popol na hlavu...

Ak by sme hľadali vysvetlenie

globálnej moci, lepšie ju nikto iný neobjasnil, než George Soros. Celkom jednoznačne hovorí o nadnárodných inštitúciách (OSN, SB, MMF, WHO...), nadáciách a o ich využití pre zábery globálnej moci. Tvrdí, že „svet veľmi potrebuje štátnikov bez štátu“. Číže takých, ktorí nepodliehajú žiadnej kontrole národných parlamentov. Ako funguje model svetovej vlády globalistov sme sa mohli presvedčiť počas covidovej pandémie. Ako ochotne sa národné vlády podvolili svetovému diktátu. Štátnikom bez štátu. Zrejme zadarmo to nebolo.

SLOVO SVEDECTVA

Sorosove knihy *Kríza globálneho kapitalizmu* a *Vek omylnosti* vyšli na Slovensku, prvá už v roku 1999 a druhá v roku 2007. Všade, kde som mala mediálny dosah, som o ich obsahu informovala čitateľov a varovala pred ničivými účinkami skorumpovanej Nadácie otvorenej spoločnosti (NOS). Veď sám Soros píše v nich o tom, ako ju financuje a ako prostredníctvom nej ovláda politiku štátov, v ktorých pôsobia. Vo vedení NOS na Slovensku boli napríklad Ivetta Radičová či Ján Orlovský. Radu starších tvoria Rudolf Chmel, Martin Bútor, László Szigeti, Pavol Demeš, Štefan Markuš, Lev Bukovský, Mária Zelenáková, Katarína Vajdová a Eugen Jurzyca. Mnohých z týchto mien

verejnosť pozná ako zúrivých odporcov slovenskej štátnej samostatnosti. Ako členov liberálnych vlád. Zástancov protináboženských ideológií...

Lebo globálna moc nepotrebuje rodinu, náboženské spoločenstvá, pamäť národov, nepotrebuje hranice štátov. Preto sa ľahko presadzuje v konzumných spoločnostiach Západu či na ateistickom Východe. Globálna moc neuznáva žiadnu autoritu okrem peňazí. O nich napísal Soros, že sú jedinou medzinárodnou hodnotou, ktorú nik nespochybňuje. Kapitalizmus meria úspech peniazmi, napísal v knihe *Kríza globálneho kapitalizmu* a že „ľudia sú ochotní urobiť takmer všetko, aby ich dostali, peniaze sú moc a moc môže byť konečným účelom“. Potom sa môžeme čudovať ako kvitne korupcia?

Mnohí nevedomí podporovatelia globálnej moci už precitli a bijú na poplach. Nie je čas súdiť ich. Ak nemáme prísť o všetky civilizačné hodnoty, o obete hrdinov, o všetko, čomu verili naši predkovia, musíme sa zomknúť. Sila peňazí je veľká, ale nie je ničím, pred Božou vôľou. Majme sa však na pozore pred politikmi, ktorí konajú presne podľa návodu Sorosa: „Ľudí možno ľahšie ovplyvniť odvolávaním sa na ich emócie než racionálnymi argumentmi.“

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

V Žiline sa uskutočnil 15. snem PV ZPKO

Štát cez peniaze likviduje politických väzňov

V priestoroch Mestského úradu v Žiline sa 7. júna 2022 uskutočnil 15. snem PV ZPKO. Zo 73 pozvaných delegátov sa snemu zúčastnilo 72. Po štátnej hymne si prítomní minútu ticha uctili pamiatku zosnulých členov. Snem otvoril predseda organizácie Ján Litecký Šveda, moderoval jej duchovný Ján Košiar. Delegáti potvrdili vo funkcii predsedu PV ZPKO Jána Liteckého Švedu, podpredsedov PV ZPKO Štefana Nováka a Rafaela Rafaja a predsedu Republikovej kontrolnej komisie PV ZPKO Miroslava Plečenika.

Delegáti schválili program snemu navrhnutý podľa pozvánky, zvolili mandátovú a návrhovú komisiu, volebnú komisiu a zapisovateľku snemu. Správu

o činnosti od 14. snemu v roku 2019 predostrel predseda organizácie Ján Litecký Šveda. Predovšetkým poukázal na zložité obdobie fungovania organizácie počas pandemických opatrení. Zdôraznil, že mnohé plánované akcie na verejnosti a za účasti verejnosti sa preto uskutočnili v obmedzenom režime. Napriek tomuto výraznému objektívnemu hendikepu sa niektoré z nich podarilo zrealizovať, najmä pietne spomienky 17. novembra. Ďalej podrobne uviedol aktivity počas jednotlivých mesiacov, z nich najmä prijatie delegácie PV ZPKO u predsedu NR SR Andreja Danku k úspešnému schváleniu novely zákona o príplatku k dôchodku politickým väzňom o viac ako 100 percent, ktorej iniciátorom bola naša organizácia. Delegácie prebrali aj aktuálne dianie v spoločnosti, ktoré tlmočili na spoločnom tlačovom brífingu.

Ked' sa koná o nás bez nás

V správe sa ďalej konštatovalo, že vedenie organizácie viedlo intenzívnu komunikáciu a rokovania s celoeurópskou centrálnou, združujúcou organizácie bývalých politických väzňov z postkomunistických štátov INTERASSO so sídlom v Berlíne, s predstaviteľmi verejnej a štátnej správy, Národnou radou SR, poslaneckými klubmi NR SR, poslancami, ministerstvami (MO SR, MV SR). So Sociálnou poisťovňou (najmä vo veci prijatia novely zákona o zvýšení príplatku k dôchodku pre politických väzňov a o pretrvávajúcich problémoch s priznávaním štatútu veterána protikomunistického odboja), hlavným mestom SR Bratislavou vo veci plnenia úloh v zmysle cieľov organizácie v starostlivosti o členov. K tomu nás nabáda čoraz intenzívnejšie členská základňa, nespokojná s úrovňou morálneho aj ekonomického odškodnenia obetí komunizmu. Žiaľ, ostatná zákonodarná iniciatíva – novela zákona č. 274/2007 Z.z. v znení zá-

V popredí delegáti z Nitry.

Foto Eva Zelenayová

Delegáti snemu pri pamätníku obetiam komunizmu v Žiline.

Foto Eva Zelenayová

Pohľad na predsednícky stôl počas príhovoru primátora Žiliny Petra Fiabáneho.

Foto Eva Zelenayová

kona č. 365/2020 Z.z. o príplatku k dôchodku politických väzňov sa udiala veľmi nevhodným spôsobom „o nás, bez nás“, na čo sme upozorňovali. A teraz dennodenne riešime sťažnosti a otázky členov. Vedenie PV ZPKO zorganizovalo aj viaceré online porady.

Predsedníctvo PV ZPKO zaslalo otvorené listy generálnemu riaditeľovi RTVS a generálnej riaditeľke TA3 k 30. výročiu 17. novembra – Dňu boja za slobodu a demokraciu, aby dostali priestor v televíziách aj bývalí politickí väzni komunizmu a ich rodinní príslušníci. Predsedníctvo organizácie tiež zaslalo otvorený list poslancom NR SR v mene obetí komunizmu k návrhu na nový pamätný deň politických väzňov (24. jún). Politickí väzni dali protinávrh, aby pamätný deň obetiam komunizmu bol 20. február – deň vykonania trestu smrti na troch trenčianskych študentoch (A. Tunega, A. Púčik a E. Tesár). Vedenie organizácie poslalo návrh na štátne vyznamenanie pre našich mimoriadne zaslužilých členov Annu Fodorovú, Štefana Nováka a Martina Hagaru.

Odhaľovali sme pamätníky

Predseda organizácie a jej duchovný sa zúčastnili rokovania výboru INTERASSO v Rige, ktoré sa uskutočnilo za účasti prezidenta Lotyšska Egilisa Levitsa.

Predseda našej organizácie dostal pozvánku na slávnostnú recepciu „Triumf slobody“ do Washingtonu pri príležitosti 30. výročia pádu Berlínskeho múru s odovzdávaním Truman-Reaganovej medaily disidentovi a bývalému nemeckému prezidentovi Joachimovi Gauckovi. Tejto akcie sme sa kvôli nedostatku finančných prostriedkov nemohli zúčastniť.

Na gymnáziu v Levoči sa 24. septembra 2019 konalo slávnostné odhalenie pamätnej tabule prof. Rudolfovi Juričovi. Slávnostné odhalenie novej pamätnej tabule politickým

väzňom v obci Borský Mikuláš, na financovaní ktorej sa podieľala aj naša organizácia, sa uskutočnilo 13. októbra 2019. Znovuosadenie tabule mladistvým politickým väzňom na fasáde kaštieľa v Hlohovci sa uskutočnilo 14. marca 2022.

Na diskusnom fóre 18. novembra 2019 v spišskonovoveskej Redute pre 400 študentov, okrem zástupcov ÚPN a predsedníčky RO PV ZPKO v Prešove Márie Dvorčákovej, vystúpil s prednáškou aj podpredseda PV ZPKO Štefan Novák.

Vedenie PV ZPKO v spolupráci s bratislavskou RO zorganizovalo 17. novembra 2020 tradičnú Pietnu spomienku pri Centrálnom pamätníku popraveným a umučeným politickým väzňom komunizmu za účasti troch podpredsedov NR SR (M. Laurenčík, G. Grendel, J. Šeliga) a predsedu ÚPN J. Pálffyho. Pri tejto príležitosti sme slávnostne odhalili šesť ostávajúcich mramorových tabúl s menami 101 popravených obetí komunizmu.

Pripomenuli sme si 30 rokov existencie

Pri príležitosti 30. výročia založenia našej organizácie bola 3. júna 2019 beseda a spoločenské posedenie zakladajúcich členov organizácie a jej vedenia. Pri tejto príležitosti vydala naša organizácia dokumentárnu knihu „Zrkadlo proti maske - 30 rokov od KPVS po PV ZPKO“, kde boli zozbierané všetky naše vyhlásenia a otvorené listy politikom za celých 30 rokov existencie našej organizácie. Organizácia tiež vydala knižku Elišky Hurnej a Juraja Hurného ml. *Partizánska vražda v Rajeckej doline* i ďalšie tituly.

Na záver Ján Litecký Šveda povedal: „Želáme si, aby rozhodovanie snemu bolo vedené čestne a aby jeho výsledky mohli byť prijaté nielen našou členskou základňou, ale aj širokou verejnosťou.“

Pokračovanie na 6. strane

Štát cez peniaze likviduje politických väzňov

Pokračovanie z 5. strany

O doplnenie správy moderátor Ján Košiar požiadal podpredsedu PV ZPKO Rafaela Rafaja. Ten pripomenul, že členovia našej organizácie nesú odkaz obetí komunizmu, aby sa krivdy a praktiky totality neopakovali. Spomenul, že organizácia musí bojovať s novými ľavičarskymi konštrukciami, ktoré v aktualitách sk použili proti našej organizácii. Naše argumenty vôbec nezobrali do úvahy a ignorovali aj zákonné ustanovenia. Povedal: „Poslal som aj list vydavateľovi v angličtine, ale odpoveď neprišla.“ Poznamenal, že dnes sa valcuje podobne ako v minulosti. Kriticky sa vyjadril aj na adresu ÚPN v súvislosti s vybavovaním žiadostí o postavení veterána protikomunistického odboja. Poznamenal, že v Správnej rade ÚPN by nemali sedieť historici, ktorí vyštudovali marx-leninizmus, ale zástupcovia organizácie politických väzňov. Zdôraznil, že je nevyhnutné nanovo definovať zákon o organizácii protikomunistického odboja, jej postavenie a poslanie, lebo nie je možné žiť v takom režime, keď organizácia nemá garantované peniaze, aby mohla ďalej šíriť odkaz obetí komunizmu.

Prežili sme ročnú kontrolu

Správu o hospodárení predniesla hospodárka Eva Litecká Švedová. Uviedla, že dotácia zo štátneho rozpočtu predstavovala sumu 40 tisíc eur, pričom povinná spoluúčasť bola 2100 eur. Oboznámila prítomných, ako organizácia hospodárila s vlastnými a štátnymi finančnými prostriedkami. Minula všetkých 40 tisíc z dotácie a 2937 tisíc z vlastných prostriedkov. Príjmy predstavovali sumu 16 729 eur a výdavky na Svedectvo 14 412 eur. Keďže zdrazil papier aj poštovné, cena Svedectva bude tohto roku vyššia.

Predseda Republikovej kontrolnej komisie PV ZPKO Miroslav Pleceník predniesol správu Republikovej kontrolnej komisie o kontrole hospodárenia a plnenia uznesenia 14. snemu PV ZPKO v rokoch 2020 a 2021. Konštatoval, že po celé funkčné obdobie od ostatného snemu komisia pracovala v zložení Ing. Miroslav Pleceník (predseda), Ing. Peter Svoreň (člen) a Marián Šuman (člen). Predseda RKK sa zúčastňoval rokovaní Výkonnej rady PV ZPKO a boli mu poskytované príslušné materiály. RKK vykonala v uplynulom období kontrolu plnenia uznesenia 14. snemu PV ZPKO,

Srdečné zvítanie sa Márie Šidovej so Štefanom Novákom.

Foto Eva Zelenayová

Veniec k pamätníku položili Ján Litecký Šveda a Rafael Rafaj.

Foto Eva Zelenayová

kontrolu hospodárenia za rok 2020 a účtovnej uzávierky k 31. 12. 2020 a kontrolu hospodárenia za rok 2021 a účtovnej uzávierky k 31.12. 2021.

Miroslav Pleceník uviedol, že úlohy prijaté uznesením snemu boli splnené. Zo správy ďalej vyplynulo, že účtovná uzávierka za rok 2020 a 2021 bola zostavená v súlade s Opatrením MF SR.

Ďalej M. Pleceník informoval, že v dňoch od 8. 3. 2021 do 11. 3. 2022 Úrad inšpekčnej služby vykonal v ústredí PV ZPKO III. odboj finančnú kontrolu na mieste so zameraním na dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti a účelnosti použitia poskytnutej dotácie zo štátneho rozpočtu na rok 2020. Na záver konštatoval, že kontrola trvala rok, čo bola unikátna špeciálna kontrola, aká sa nekoná ani v organizáciách, kde narábajú s miliardami. Odporúčal správu prijať.

Vol'by, pietny akt, diskusia

Po správe návrhovej a mandátovej komisie sa konali voľby a počas prestávky sa uskutočnil pietny akt pri pamät-

V popredí delegáti z Trnavy.

Foto Eva Zelenayová

Pohľad do rokovacej sály.

Foto Eva Zelenayová

níku obetiam komunizmu. K prítomným prehovorili primátor Žiliny Peter Fiabáne a podpredseda PV ZPKO Štefan Novák.

V diskusii vystúpila **Mária Dvorčáková** s pripomienkou k organizovaniu účasti na Jáchymovskom pekle. Rovnakej téme sa venoval aj **Štefan Novák**. **Ján Litecký Šveda** objasnil okolnosti okolo pietnej spomienky v Jáchymove. **Ján Košiar** navrhol, aby sa urobil zoznam Slovákov väznených na Jáchymovsku. **Margita Zimanová** vyjadrila rozčarovanie zo zákona, ktorý neodškodňuje všetky deti po politických väzňoch, ba dokonca príčinou neposkytnutia príspevku bola skutočnosť, že matka nezomrela vo väzení. **Roman Jesenský** povedal, že odmieta hrubé čiary prezidenta Schusteru. Sťažoval sa, že v ÚPN si za pol roka nenašli čas na odpoveď. Oznámil, že na pol roka mu odstavili telefón, čo sa nestalo ani za komunistov. **Juraj Vrábel** reagoval, že je to tak preto, lebo predseda SNR generálne odpustil komunistom, čo namietal kardinál Korec: Ty môžeš odpúšťať za seba, nie za národ. **Matej Šulej** navrhol pozývať na snemy politických činiteľov a pýtal sa na stav medzi KPVS a PV ZPKO. **Jozef Dečo** navrhol, aby súdna rehabilitácia bola základom pre všetky druhy politických väzňov. Položil otázku, prečo sa nevyjadrujeme k udalostiam. Navrhol, aby sa členovia stretávali v kanceláriách a spoločne vyjadrovali názory na dianie v spoločnosti. „Musíme mať hlas a musíme

Margita Zimanová

Foto Eva Zelenayová

ho niešť, nie vykrikovať na chôdzach, ale sa zjednotiť“, povedal. **Kvetoslav Gregor** poznamenal, že táto situácia je chybou všetkých nás a položil otázku: „Kolkí prideme k pamätníkom ak je pietna akcia? Piatí, šiesti, keby nás bolo viac, to viac zaváži. Je to náročné, ale naša generácia by to mala zvládnuť.“

Jozef Dečo prečítal uznesenie zo snemu, ktoré delegáti jednomyselne schválili.

Eva Zelenayová

Vpravo Kvetoslav Gregor, jeden z organizátorov snemu.

Foto Eva Zelenayová

Katolícka akcia proti katolíkom

Komunistická strana a štát zorganizovali 10. júna 1949 Spolok, ktorému dali názov „Katolícka akcia.“ Týmto názvom komunisti zneužili celosvetové úspešné hnutie, ktoré už niekoľko desaťročí pôsobilo v Cirkvi. Oni však chceli vytvoriť štátnu cirkev na čele s tzv. vlasteneckými kňazmi, ktorí by boli spolupracovali s komunistami. Bol vypracovaný presný plán, ktorý sa mal zrealizovať. Toto však nezostalo utajené, 7. júna 1949 sa v Olomouci stretli biskupi a vydali obežník, v ktorom zakázali katolíkom do tejto tzv. „Katolíckej akcie“ vstupovať. Označili ju za schizmatickú a v tejto veci vydali aj pastiersky list pod názvom **Hlas biskupov a ordinárov veriacim v hodine veľkej skúšky.**

List bol doručovaný osobitnými kuriérmi a kňazi boli vyvolaní prečítať ho v nedeľu 19. júna 1949. Niektorí ho prečítali, iní nie, ďalší ešte pridali svoj komentár. Boli aj takí, ktorým ho eštebáci zhabali. Na mnohých miestach Slovenska došlo k stretu obyvateľov s príslušníkmi bezpečnosti a štátnymi úradníkmi. Tieto konflikty dostali označenie „vzbury“ a niektoré pre svoj rozsah a ostrosť boli hodnotené ako protištátne trestné činy. Išlo najmä o vzbury v Levoči, Čadci, Veľkých Úľanoch, Dlhom nad Cirochou, Brusne, Lutile a inde. Pri vzburách došlo nielen k fyzickému napádaniu, ale použili sa aj strelné zbrane, a to zo strany bezpečnostných orgánov i účastníkov vzbúr. Desiatky osôb utrpeli zranenia, boli aj obeť na životoch. Podľa prof. Vnuka celkove sa takéto vzbury stali asi v 60 obciach a na celom Slovensku sa ich zúčastnilo 25 000 ľudí. Trestné oznámenia boli podané proti 1 136 osobám, z nich bolo odsúdených 467 spolu na 546 rokov, 6 mesiacov a 27 dní. Oslobodených bolo 289 ľudí, mnohí dostali podmienkové tresty. „Vzbury“ proti tzv. Katolíckej akcii boli najmasovejším prejavom odporu obyvateľstva proti komunistickému režimu do roku 1989.

V Bazilike sv. Jakuba v Levoči si 25. júna 2022 položením kvetov a zapálením sviečok pozostalí po politických väzňoch uctili pamiatku účastníkov vzbury.

Zľava Janka Janscáková, Mária Dvorčáková a Anna Petreková pred pamätnou tabuľou na Levočskú vzburu.

Foto Peter Hlavatý

Pietna spomienka, ktorú organizovala levočská pobočka PV ZPKO pokračovala sv. omšou s celebrantom vdp. dekanom Petrom Majcherom. Vo svojej homílii povedal: „V dnešný deň si pripomínáme historické udalosti Levočskej vzbury. Chceme sa modliť za tých, ktorí nevinne museli znášať utrpenie. Chceme sa ale modliť aj za seba, aby nikomu z nás, ktorí sme poučení aj týmito historickými udalosťami, nechýbala múdrosť, dobro a láska. Toto totiž chýbalo predstaviteľom vtedajšieho komunistického režimu, ktorý je zodpovedný za vznik Levočskej vzbury.“ (zel)

Vzbury v dejepise nehládajte

Levočská pobočka PV ZPKO zorganizovala 24. júna 2022 pietnu spomienku na profesora levočského gymnázia a účastníka

Spomienka na 24. jún 2022 v levočskom gymnázii.

Foto archív

ka Levočskej vzbury Rudolfa Jurika. Konala sa pri jeho pamätnej tabuli v budove gymnázia, kde za prítomnosti študentov a pedagogičky Zuzany Wassermannovej predsedníčka pobočky i regionálnej organizácie PV ZPKO Mária Dvorčáková oboznámila študentov s historickým významom dátumu Levočskej vzbury. Stretnutie so študentami prvého a tretieho ročníka pokračovalo v triede, pričom počas besedy vyšlo najavo, že študenti o vzburách veriacich z roku 1949 nemajú žiadne vedomosti. V učebniciach dejepisu nie je o nich žiadna zmienka. Ako povedala pani Dvorčáková, pre príbuzných po politických väzňoch z toho vyplýva, že musia viac pracovať najmä s mladou generáciou.

Osobnosť profesora Rudolfa Jurika priblížila študentom jeho bývalá žiačka, Emília Osifová. Dozvedeli sa, že za svoje náboženské presvedčenie a účasť na vzbure bol väznený v Jáchymove. S veľkým záujmom počúvali o práci, ktorú pre žiakov organizoval v mimoškolskej činnosti. (red)

Zomrel Svätopluk ako svätý?

V Prahe vznikol honosne nazvaný spolok **Patrinomium Sancti Adalberti – Dedičstvo sv. Vojtecha**, a ten usporiadal v polovici júna medzinárodnú konferenciu „Svätý Vojtech a stredná Európa“. Pod záštitou kardinála Dominika Duku sa zástupcovia šiestich štátov – okrem Čechov aj Slováci, Poliaci, Rakúšania, Slovinci a Srbi – venovali otázke budúcnosti stredoeurópskeho priestoru. Darmo, Česi dokážu vycítiť, kedy je čas začať sa hýbať: Európa je v rozklade a my, Stredoeurópania, by sme nemali dopustiť, aby iní, veľmoci, rozhodovali o nás bez nás.

Amerika a Čína už snujú spolu s Poliakmi plány na Trojmorie či Medzimorie, súštie dvanástich zväčša slovanských štátov ako „hrádu“ proti Rusku. Z konferencie vzišlo vyhlásenie, že Európa sa dnes nachádza na historickej križovatke, že už dlhšiu dobu čelí závažným politickým, hospodárskym i morálno-kultúrnym krízam, na ktorých riešenie recepty posledných desaťročí nestačia. Tieto problémy si obzvlášť uvedomujú občania stredoeurópskych štátov. Prihovárajú sa preto za posilňovanie stredoeurópskej spolupráce všade tam, kde je to možné. **Hodnotový rámec tejto novovytvorenej európskej vzájomnosti má vychádzať z odkazu antiky, kresťanstva a ľudových tradícií.** Základnými kameňmi takto ukotvenej spoločnosti pritom majú byť prirodzená rodina a národ, zatiaľ čo základným princípom užšej formy spolupráce stredoeurópskych štátov je zasa rešpekt k ich zvrchovanosti. **Konferencia načrtla obrysy budúcej Stredoeurópskej únie či konfederácie.**

Kardinál Duka zdôraznil, že kresťanstvo sa nenarodilo v Európe, že svätý Augustín žil v Afrike. Kresťanstvo vstupuje do nového veku ako vtedajšia svetová civilizácia a týmto spôsobom pokračuje ďalej. Uviedol, že Európa sa už oddávna členila na Itáliu, Gáliu, Germániu a Slavíniu. Spomenul pritom aj kráľovnú Fritigildu i kráľa Štefana Uhorského, pozabudol na Svätopluka. A pokiaľ ide o Fritigildu (Fritigil), tá splnila odkaz sv. Ambróza, milánskeho biskupa, a zriadila biskupstvo v Olomouci a za biskupa v Nitre, na Zobore, ustanovila Suniasa, a to na sklonku 4. storočia, po smrti Ambróza v roku 397.

Dá sa povedať, že prvú stredoeurópsku „ríšu“, Slavíniu (Sclaviníu), založil a viac ako dvadsať rokov spravoval Svätopluk z Nitry. S jeho životom sa spájajú legendy, ktoré sú najstaršou kontinuálnou historickou tradíciou Slovákov. Existujú rôzne verzie jeho smrti, ktoré sa stali základom legiend. Tie Martin Homza v cennej publikácii *„Svätopluk v európskom písomníctve“* delí na čierne a biele. Čierne, negatívne, súvisia s vyhnaním Metodových žiakov, aj s údajnou „zradou Arnulfa“ či s tvrdením starých uhorských kronikárov o „výmene“ Svätoplukovho kráľovstva za „bieleho koňa“. Je tu však aj verzia českého kronikára Kosmasa,

podľa ktorej Svätopluk zmizol zo stredy svojho vojska, tajne zabil koňa, zakopal meč a v prezlečení sa uchýlil k pustovníkom na svahu Zobora. Nepoznaný prežil zvyšok života a až v čase smrti prezradil, kto je. Tu má korene „biela legenda“, ktorej autorom popri Kosmasovi je Pulkava a Piccolomini (budúci pápež Pius II.). Jej podstatou je Svätoplukov pustovnícky život v benediktínskom kláštore na Zobore. Možno si uvedomoval, že urobil chybu, keď neuposlúchol Metoda a dopustil vyhnanie jeho žiakov? Umieral v bolesti, vidiac, že sa začínajú naplňať Metodove slová o tisícročí cudzích vládcoch v jeho domovine? Videl, že jeho ríšu zaplňuje barbarský sused? To mohli byť dôvody, prečo sa utiahol a kajal sa, a možno ho k tomu povzbudzoval aj Gorazd.

Kňaz – historik **Marek Vadrna** našiel v Rakúskej národnej knižnici dokument, ktorý by to potvrdzoval: tlač z roku 1655, *„Menológium svätých, blažených a preslávených mužov benediktínskeho radu“*, v ktorom je Svätopluk označený za svätého. Autorom je prior kláštora vo švajčiarskom Weingartene Gabriel Bucelin. Mních Bucelin píše, že Svätopluk „na sviatok sv. Petra a Pavla zamestnaný poľovačkou chcel od Metoda, aby oddialil bohoslužby až po jeho návrate a ten ich odkladal, ako dlho to len bolo možné. No ako sa priblížilo popoludnie, začal ich (Metod) slúžiť. Tým natoľko zapôsobil na (Svätopluka), že by bol po jeho príchode skoro už ku koncu bohoslužieb vykonal strašný zločin a vlastnou rukou zavraždil miništranta, keby mu v tom nezabránil dvorania... Od toho dňa zažíval rôzne pohromy... čo znepokojilo kráľovho ducha, že... odsúdil svoje zločiny, a predovšetkým to, čoho sa dopustil voči apoštolovi zo svojho kráľovstva a voči sebe (a odišiel). Bez toho, aby niekto o tom vedel... zostúpil z koňa a odišiel do veľmi hustého lesa. Ale aby nikto neprišiel ani len na stopu jeho úteku, zabil koňa mečom a kráľovskými rukami, a potom meč ukryl v zemi. (Nato) v najväčšej chudobe porovnával, čo stratil úplným odvrhnutím pozemského života pre nebeské kráľovstvo. (Stal sa mníchom) a veľkou prísnosťou života sa očisťoval od zločinov predošlého života (a) všetci ho pokladali nielen za počestného, ale veľmi rýchlo za svätého. Nakoniec zomrel, aby vzdal Bohu slávu (a) svätému Stvoriteľovi odovzdal svoju svätú dušu“. Bucelin ho tituluje ako „kráľa mnícha vyznávača“ („rex monachus confessor“) a udáva ako deň jeho sviatku 16. marec.

Ak je to tak, malo by nám, Slovákom, ísť o to, aby možná budúca konfederácia či Stredoeurópska únia, stávala na svätoplukovských základoch. Pravdaže s tým, aby sme my, jeho nasledovníci, sa neustále neškriepili ako jeho synovia, ale aby sme odhliadnuc od všetkých našich (ne)ľudských vlastností začali konečne ťahať za jeden povraz. Najmä my, ktorí si ctíme tradície a vec národa a Boha je nám posvätná.

Marián Tkáč

Odboj bol plný hrdinstva, naivity i kolaborantov

Pokračovanie z 1. strany

Tá bola ako jaskyňa so stálou teplotou 8° C. Sprievodca nám povedal, že väzňov použili namiesto geologického prieskumu. Nahnali ich a 260 metrov nechali dobýjať sa k uránu, no žiaden nenašli. Jednoducho ušetrili. Že na to doplatili ľudia vlastným životom ich nezaujímal. Po 260 metroch sa na nich vysypali staré komíny. Posledný zával vyzerá skutočne tak, ako to tam bolo. V rudnej bani, ako mi otec povedal, nie je výdrev. Je to ako jaskyňa. Ešte vidno, akým spôsobom postupovali, takže som si zopakoval, čo mi otec povedal. Pred závalom bola výdrev sčasti obsypaná, čo naznačovalo, ako potvrdil sprievodca, že razenie štóly robili rýchlym a nebezpečným spôsobom.

● **Pôvodne sa v Jáchymove dobývalo striebro, po vojne urán a v súčasnosti sa mení na kúpeľné mesto. Napokon sa môže stať, že väzňom na jáchymovsku budú závidieť, že mali kúpele zadarmo...**

Jedna vec je prísť do kúpeľov na niekoľko týždňov a druhá pracovať v bani niekoľko rokov za nesmiernych útrap. Je známe, že baníci v tomto kraji sa nedoživali vysokého veku. Predpokladalo sa, že sa zoderali v bani. No oni boli ožiarení. Keď sme čakali na prehliadku šachty, sprievodca nás upozornil, aby sme sa ničoho nedotýkali, lebo ak by sme si olízali ruky, nestihli by sme nájsť WC. Skôr, než vpustia záujemcov o prehliadku šachty, pustia ventilátory a vysajú z nej radon. Spodné poschodia bane Mariánska zaplavila voda s vysokým obsahom radónu a využíva sa na liečebné účely. Kúpele vraj kúpili Arabi. Aj do mesta sa vracia život, no domy musia mať nákladnú izoláciu proti radónu.

● **Vidím, že máte množstvo dokumentácie o procese, v ktorom bol odsúdený váš otec. Čo vás najviac zaujalo? Prečo sa otec dostal do problémov?**

Keď som sa zahĺbil do spisov týkajúcich sa súdneho procesu, tak musím konštatovať, že je tam veľa hrdin-

Kladenie vencov v Jáchymove. Sprava Jozef Dečo.

Foto Eva Zelenayová

stva, naivnosti, kolaborantov. Niektorých som osobne poznal. Po likvidácii kláštorov sa páter Pius nezmieril so situáciou a odišiel do ilegality. Bol priorom dominikánskeho kláštora v Košiciach. Párkrát sa vymkol z rúk esťebákov, lebo doba bola taká, že ho nemohli zatknúť na ulici, pretože ľudia by boli po nich skočili. ŠtB v tom čase disponovala množstvom informácií, ku ktorým sa dostala po masívnom zatýkaní kňazov a laického apoštolátu v roku 1953. Režim používal neskutočne drastické metódy pri vyšetrovaní, takže zaistení prezradili aj to, čo nechceli.

● **Ako sa otec dostal do procesu s pátrom Piom?**

Narodil som sa v Košiciach a tam som žil až do skončenia vysokej školy. Otec pracoval v krompašských elektrárnach, kam dochádzal vlakom z Košíc. Odchádzal ráno pred piatou. Aj 8. júna 1954, keď ho v Petrovom sade zaistili. S pištoľami, z ničoho nič. Pol roka bol vo vyšetrovacej väzbe. Samozrejme, keď neprišiel domov, matka po ňom začala pátrať. A už sme aj tušili, kde by tak mohol byť.

● **Čo ste teda vedeli o otcových aktivitách?**

Páter Pius u nás bol, kontaktovali sme sa s ním. A vedeli sme, že ho ŠtB hľadá. Od roku 1949 do roku 1954 sa skrýval u mnohých ľudí. Dokonca nielen u kresťanských aktivistov, ale aj u ateistov. Poznal sa s matkiným bratom Vojtechom Balážom.

● **To bol dôvod, prečo otca zavreli?**

Áno. Vo vyšetrovacej väzbe bol pol roka. Nezohnal som všetky zápisy o ňom. V rozsudku je napísané: „Pretože od polovice roku 1953 do mája 1954 umožnil vo svojom byte v Košiciach konanie ilegálnych schôdzok s pátrom Jánom Krivým, snažil sa mu zaobstarať falošný občiansky preukaz, zaslal mu do Ždiaru tri balíky ovocia, kde sa ukrýval, napriek tomu, že vedel, že Krivý sa ukrýva pred zatknutím po spáchaní trestného činu. Teda umožnil páchatelovi trestného činu, aby unikol trestnému stíhaniu. Odsudzuje sa na trest odňatia slobody na jeden a pol roka (nadržovanie §163 ods.1 Trest. zák.) a na stratu občianskych práv na tri roky (§44 ods.2 Tr. z.).“ V podstate nič mu nedokázali, ale odsúdili. Našťastie sme mali vynikajúceho advokáta JUDr. Kaifera, ktorý prežil prvú republiku, Maďarov, Beneša aj komunistov, takže vedel na tých ľudí všetko možné, nuž mu vyhovel. Otcovi hrozila sadzba od troch do pätnástich rokov. Najskôr ho obvinili zo sabotáže a špionáže pre Vatikán, nakoniec sa to skončilo ako trestný čin nadržovania podľa paragrafu 163 odst. 1 Trestného zákonníka. Odsúdil ho senát Krajského súdu v Košiciach a amnestiou z 9. mája 1955 mu zvyšok trestu odpustili. Otcov brat Ján takého advokáta nemal, dostal päť rokov. Za sabotáž.

● **V tej istej veci?**

Hej, ale jemu priťažilo, že bol príslušníkom Zboru národnej bezpečnosti, finančnej stráže. Čiže otec umožnil schôdzku, jednu alebo dve, to si aj ja pamätám. Že mu chcel zaobstarať falošný občiansky preukaz, ale nepodarilo sa. No v ďalších spisoch už je uvedené, že zaobstaral. A že poslal ovocie? To je aký trestný čin? A mamin brat, čo sprostredkoval schôdzku, dostal dva roky.

● Takže boli ste v tom celá rodina?

Sledovali nás do roku 1965. V spisoch sú zvodky ŠtB. Zvodky chodili na každého z nich ešte dlho. Na Jána, na otca... Na jednej zvodke je podpísaný mjr. Haščák, otec Haščáka z Penty. Mladý študoval v Moskve. Na otca sa vypytovali u jeho zamestnávateľa. Pýtali sa jeho spolupracovníkov, členov KSS. Dokonca v jednej zvodke je o otcovi uvedené, že je hašterivý a hádavý. No bodaj by nebol, keď zistil, kto prišiel za ním vyzvedať.

● Spomínali ste, že pri čítaní spisov z procesu zrači sa veľa hrdinstva, naivnosti i kolaborantstva. Nemyslíte si, že k priznaniu boli ľudia prinútení rozličnými donucovacími prostriedkami?

Určite, veď otec spomínal, že počas vyšetrovacej väzby ich dali do miestnosti, kde bola voda a z nej vyskakovali potkany. Zo spisov vyplýva, že Krivý bol veľmi týraný. Aj tak si neviem vysvetliť, prečo musel udať troch policajtov. Jedným z nich bol otcov brat.

Vypovedal, že na návrh môjho otca prišiel na stretnutie do Prešova, kam prišiel aj môj strýko, policajt v uniforme. A ďalej, že keď sa naskytne možnosť, pokúsi sa obstarať mu falošný občiansky preukaz. Hovoril im o svojej činnosti v ilegalite, o tom, ako sa dostal do Košíc, ako bol zaistený, ako sa vytrhol a zdržiaval v ilegalite. Citujem: „Pracujem medzi ľuďmi, pomáhám slabším a aktívne pracujem proti komunizmu. - Žiadali ste o podanie správ bezpečnosti? - Áno, pamätám sa, že som požiadal príslušníka ZNB, aká je situácia po stránke náboženskej. Göndör mi povedal, že v bezpečnosti prebieha vystupovanie z Cirkvi a že v Prešove s rozhodným odporom príslušníkov a výsledok bol taký, že jeden príslušník vystúpil z Cirkvi a aj ten na druhý deň svoje rozhodnutie odvolal. A ja som povedal, že je to správne, len aby naďalej zostali katolíci a nepodľahli vplyvu komunizmu.“ No na kiego čerta to spomínal? Na ospravedlnenie treba uviesť, že mnohí z kresťanského disentu zlyhali, v bezútešnosti svojho postavenia prezradili skutočnosti, ktoré boli použité pri ďalších vyšetrovaniach a lavína zatvárania pokračovala. Ľudia inšpirovaní kresťanskými humanistickými ideálmi neboli pripravení na surové eštebácke vyšetrovanie kopírované z KGB.

● Hovoril otec o svojich „zážitkoch“ z väzenia?

Málo rozprával. U nás sa o tom hovorilo, keď prišla rodina, ale len ta-

ké útržky, príhody. Raz hovoril o havárii v bani, ako liezol komínom a ešte jedného ťahal so sebou. Aké tam boli úrazy. Baňa nemá výdrevu. Odrazu padne kameň... Aká bola strava. Raz otec spomínal, že dostali kapustu, po ktorej liezli chrobáky. Aj o korekciách. Zažil aj také, že jednému chlapovi chytili čiapku, hodili do drôtov, on išiel k nej a oni ho zastrelili.

● Váš otec mal istý čas maďarské priezvisko, spomína ho aj páter Pius. Nekomplikovalo mu to život, najmä v Košiciach?

Mali sme do šesťdesiatych rokov maďarské priezvisko. Stalo sa to tak, že matrikár vynesol starému otcovi naše pôvodné priezvisko a ako priezvisko ponechal maďarskú prezývku, ktorá pre odlíšenie od ďalšej rodiny bola zapísaná aj do matriky a ktorej históriu nepoznáme. V pozemkových knihách obce je pôvodné priezvisko. Na základe toho takmer skončil v Nemecku, keď ho zaradili medzi retribuťákov a naložili do vagónov s Nemcami. Nemohol sa pýtať, kam ide, čo sa deje, dostal číslo, nastúpil a hotovo. Prišiel na hraničný prechod s Nemeckom, tam ho vyložili, poslali do hraničného pásma a Nemci ho už volali, lebo ho mali na zozname. On sa obrátil, utekal nazad a hovorí, ja tu nepatrím, ja nie som Nemec. A vtedy, že tí eštebáci tak zhasli a rýchlo ho odložili nabok, dali mu niečo zjesť a boli celí hotoví, lebo prakticky by boli dostali strašné tresty, že mu umožnili prejsť do Nemecka. To bolo v roku 1955.

● Vy ste skončili vysokú školu, zrejme ste nemali problémy kvôli zatknutiu otca. A čo otec?

Istý problém sa vyskytol, keď som končil základnú školu a podal som si prihlášku na priemyslovku. Riaditeľ školy osobne žiadal vedenie priemyslovky, aby moju prihlášku vrátili späť. Odmietli a ja som zmaturoval. Ibaže otec, ak nepodal okolo päťdesiat žiadostí o zamestnanie, tak ani jednu. Zomrel ako 61-ročný. Bol technickým pracovníkom Slovenských magnezitových závodov Košice.

Pri pamätníku na cintoríne v Hornom Slavkove. Sprava Jozef Dečo, Ján Košiar, Eva Litecká Švedová a Ján Litecký Šveda.

Foto Eva Zelenayová

Eva Zelenayová

Ked' zvíťazila diktatúra

Pred 72 rokmi bola na dvore pankráckej väznice popravená právnička a politička JUDr. Milada Horáková. Spolu s ďalšími tromi mužmi – Závišom Kalandrom, Janom Buchalom a Oldřichom Peclom – bola vo vykonštruovanom procese odsúdená na trest smrti za údajnú velezradu a špionáž. Milosť pre Horákovu žiadali svetoznáme osobnosti, napríklad Albert Einstein. Sama právnička o ňu požiadať odmietla.

Spomienková akcia sa konala 27. júna 2022 pod záštitou Väzobnej väznice Praha-Pankrác a Konfederácie politických väzňov ČR priamo v areáli pankráckej väznice. Vyše 30 vencov a kvetinových darov pred autentické miesto popravy položili generálny riaditeľ Vázenskej služby ČR genmjr. Mgr. Simon Michailidis MBA, ďalej riaditeľ VV a ÚpVZD Praha Pankrác, ale taktiež zástupcovia oboch komôr parlamentu, námestníci ministerstva spravodlivosti, obrany, vnútra a kultúry a ďalší politickí činitelia.

Z radov bývalých politických väzňov 50. rokov prehovorili Leo Židek a Štefan Novák, podpredseda PV ZPKO. Okrem iného povedal: „Zišli sme sa na mieste, na ktorom komunistický diktát v roku 1950 zavraždil Miladu Horákovú. Prišli sme jej vzdať úctu za odvahu a statočnosť. Na tomto mieste ukončila svoju pozemskú púť len preto, že milovala svoj národ a nechcela, aby žil v komunistickej porobe. Nemohla sa zmieriť s nastávajúcim politickým systémom, systémom diktátu a intolerancie.“ A na

Kladenie vencov – Štefan Novák ôsmy v rade.

Foto archív

záver zdôraznil: „Diktatúra zvíťazila. A tak osud Milady Horákovovej postihol i ďalšie obete. Tie, čo neskončili na popraviske, zaplnili väznice a komunistické koncentračné tábory. Fyzické a psychické mučenie dosiahlo svoj cieľ – „zradcovský živel“ bol izolovaný, jeho rodiny umlčané a šikanované.“ Ďalej povedal, že po amnestiách sa mnohí vrátili z väzníc a koncentračných táborov, no stali sa neplnoprávnymi občanmi druhej kategórie. „A čo sa pre nich zmenilo po roku 1989?“, položil rečnícku otázku. „Nič! Naďalej ostali občanmi odsunutými na okraj spoločnosti.“

Štefan Novák

Predsedom Správnej rady ÚPN sa stal Jerguš Sivoš

Jerguša Sivoša do funkcie v zmysle zákona o pamäti národa na svojom zasadnutí v piatok 17. júna 2022 zvolila Správna rada Ústavu pamäti národa.

Jerguš Sivoš (1979) pôsobil ako zamestnanec ÚPN od júla 2003 do júna 2022. Postupne pracoval v Sekcii sprístupňovania dokumentov, v Sekcii dokumentácie a od októbra 2017 ako riaditeľ Kancelárie ÚPN. Národná rada Slovenskej republiky ho uznesením číslo 1484 z 25. mája 2022

zvolila za člena Správnej rady ÚPN s účinnosťou od 17. júna 2022.

Počas svojho pôsobenia v Ústave pamäti národa sa zaoberal organizáciou, personálnym obsadením a činnosťou útvarov Štátnej bezpečnosti, systémom pracovných táborov a represiou štátu voči občanom. Je autorom viacerých publikácií, edícií dokumentov a štúdií, a tiež členom Edičnej rady Múzea pamäti XX. storočia v Prahe. **(úpn)**

Deň pamiatky obetí komunistického režimu

Ústav pamäti národa a mestská časť Bratislava - Staré Mesto zorganizovali pri príležitosti Dňa pamiatky obetí komunistického režimu 24. júna 2022 podujatie na Jakubovom námestí v Bratislave.

Úvodom podujatia položili k pamätníku obetiam komunizmu vence a kytice predseda Správnej rady Ústavu pamäti národa Jerguš Sivoš, starostka Starého Mesta Zuzana Aufrichtová, poslankyňa Európskeho parlamentu Miriam Lexman, bývalý člen Európskej komisie Ján Figel' a zástupcovia bývalých politických väzňov. Našu organizáciu zatupoval podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj a predseda bratislavskej pobočky PV ZPKO Jozef Dečo.

Podľa europoslankyne Miriam Lexman Európa zabúda na zločiny komunizmu a pokračujúcou ekonomickou spolupracou posilňuje nedemokratické režimy vo svete. Za morálnu povinnosť považuje pokračovať vo výstavbe nových pamätníkov a múzeí venovaných obdobiu neslobody na Slovensku.

Vedúci oddelenia audiovizuálnej tvorby Ústavu pamäti národa Ján Endrődi predstavil novú výstavu z produkcie ÚPN Obete komunizmu na Slovensku. Žiaľ, zo šestnástich panelov iba jeden je venovaný politickým väzňom, aj to len štatistickými údajmi. Ostatné patria disidentom.

(úpn,red)

Nový opát v Želive

V piatok 1. júla sa v starobyľom českom opátstve v Želive (asi 100 km juho-východne od Prahy) konala slávnostná benedikcia a uvedenie nového opáta. Stal sa ním 39-ročný slovenský premonštrát **P. Róbert Tadeáš Spišák**, rodák z Čane pri Košiciach. Obrad za účasti viacerých opátov aj zo zahraničia, mnohých kňazov a veľkého počtu veriacich viedol biskup z Hradca Králové **Jan Vokál**. Osobný erb novému opátovi odovzdal herold Slovenskej republiky **Dr. Ladislav Vrtel**. Na slávnosti sa zúčastnil aj duchovný PV ZPKO **Ján Košiar**.

Premonštrátske opátstvo v Želive ma bohatú históriu. Pôvodne bolo benediktínskym kláštorom, ktorý založil český knieža Soběslav I. V roku 1149 ho prevzali premonštráti z Nemecka. V roku 1375 vyhorel a po obnove bol dvakrát vypálený husitmi. Po husitských vojnách kláštorne pozemky a majetky obsadila miestna šľachta. Odkúpiť späť sa kláštor podarilo až roku 1622.

Počas Barbarskej noci z 13. na 14.

apríla 1950 komunistická moc prepadla aj kláštor v Želive, hoci tu žilo vtedy len sedem rehoľníkov. Štátna moc zo želivského kláštora urobila internačný tábor, kde boli privezení redemptoristi, saleziáni, františkáni, jezuiti, tešitelia i premonštráti. Tento status kláštora trval do roku 1956. **Celkovo ním prešlo 464 ľudí, rehoľníkov, kňazov i biskupov.** Medzi nedobrovoľnými obyvateľmi internačného tábora boli napríklad neskorší kardinál **František Tomášek**, či kráľovohradský biskup **Karel Otčenášek**. V roku 1957 tu bola zriadená psychiatrická liečebňa a budovy veľmi chátrali. Až po novembri 1989 bol kláštor vrátený premonštrátom, bol obnovený a zrekonštruovaný.

Do premonštrátskeho opátstva patrí aj bývalý politický väzeň **P. Jozef Labuda** (1949), ktorý v roku 1980 dostal pol roka za „marenie dozoru štátu nad Cirkvou“ i tajne vysvätený **P. Silvester Daniel Špankovič** (1935). A po roku 1989, v čase slobody, viacerí ďalší slovenskí pátri, diakoni i bratia.

Nový opát P. Róbert Tadeáš Spišák s duchovným PV ZPKO Jánom Košiarom pred pamätnou tabuľou v želivskom opátstve. Foto autor

Obete komunistického režimu a politickí väzni však nikdy neupadli do zabudnutia. Mená všetkých 464 internovaných kňazov a rehoľníkov sú na veľkej pamätnej tabuli, ktorú v roku 2011 odhalil pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka.

R.D. Peter Pavel Valtoš O. Praem.,
diakon

■ Pri pamätníku v Rumunsku

Pozdravujem z Bukurešti. Som u syna, ktorý tu pracuje.

Zobral ma na miesto kde sa pred 33 rokmi skončila vláda komunistov. Z balkóna nad vchodom zaznel posledný prejav prezidenta N. Ceausesca k nespokojnému národu. Nasledoval útek vrtuľníkom, zadržanie manželov, súd, poprava zastrelením...

Neďaleko sa nachádza dôstojný pamätník tisíckam obetí komunizmu postavený v roku 2016. Škoda každého života čo vyhasol v boji za slobodu.

Roman Jesenský
P.S.

Predsedačka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková napísala: Medzi nami žije syn politického väzňa Roman Jesenský. Je to človek s veľkým Č a srdcom pre spravodlivosť, odvahu, pomoc ľuďom. Je darcom krvi, na svojom konte má 133 odberov i záchranu ľudského života. K Svetovému dňu darcov krvi (14. jún) mu patrí veľký obdiv a poďakovanie od členov našej organizácie.

■ Stretli sme ju v Jáchymove

Marie Ryšavá rod. Vaníčková, keď počula slovenčinu, zaujímala sa, odkiaľ sme. Nie náhodou, jej otec Jozef Vaníček bol v roku 1950 zatvorený. Trest si odpýkával v leopoldovskej väznici. V roku 1958 sa pokúsil o útek. Jeho dcéra takto spomína na túto udalosť: „Boli traja, nejaký Petrovský, Ničkalov a môj otec. S Tatrou naloženou pieskom sa pokúsili preraziť hlavnú bránu. Pozostávala z troch, ktoré sa otvárali von, tie povolili, ale na

štvrtej, ktorá sa otvárala dovnútra, ostali visieť. V tom prejazde bol nejaký bachár na motorke a povedali na nich, že ho chceli zabiť. Chytili ich, Petrovský bol popravený v Trnave, otec bol na samotke a pri prvej vychádzke, tak ako mi to povedali chlapci, ktorí tam boli, stúpil mimo chodník a Mačica ho zastrelil dávkou zo samopal. Dve hodiny ho tam nechali ležať pre výstrahu. Rozstrieľali mu hlavu, ale tep mal ešte dve hodiny. A oni ho tam nechali ako zviera. A vždy, keď mu nahmatali tep, nechali ho ležať ďalej.“

Pani Mária nám tiež povedala, aké problémy sužujú českú organizáciu politických väzňov. „My sme organizácia Dcéry 50. rokov, boli sme platformou KPV ČR. Asi pred troma rokmi vznikli nejaké problémy, lebo politických väzňov už bolo málo a začali sa presadzovať pozostalí, ale aj takí, čo nemali s politickými väzňami nič spoločné. Zrejme zbadali, že KPV ČR je dobrá značka, nešlo im o nič iné, len o peniaze.“

(zl)

■ PRO PATRIA osobnostiam

Nadácia PRO PATRIA 1. júla tohto roku udelila ceny významným osobnostiam slovenského národného života. Ceny získali pomológ **Ivan Hričovský**, historik **Matúš Kučera**, spisovateľ a literát **Vincent Šabík** a spisovateľ a novinár **Drahoslav Machala** in memoriam. Nadáciu založil Anton Hrnko a tohto roku sa uskutočnil druhý ročník udeľovania cien. (zl)

Kde sú naše historické korene?

„Sme jediný národ v Európe, ktorý urobil svoje národné obrodenie bez historizmu. Vôbec sa neoprel o žiadne svoje historické korene“, takto ma privítal vo dverách svojho bytu profesor Matúš Kučera, historik, politik, diplomat a spisovateľ. Čitatelia Svedectva sa s historikom Kučerom oboznámili v tohtoročnom vydaní Svedectva číslo 3 a s politikom Kučerom v čísle 4, kde s ním boli uverejnené rozhovory.

Vzhľadom na blížiaci sa jubileum novodobej slovenskej štátnosti, a čoraz hlbšie upadanie národného povedomia, sme sa s profesorom Kučerom rozprávali o príčinách tohto javu, príznačného azda iba pre Slovákov. Veď si spomeňme ako úradujúci predseda NR SR Richard Sulík v roku 2011 dal zostaviť komisiu, aby určila, či Svätoplukovi príslúcha titul Kráľ starých Slovákov. A skutočne tento nápis už nie je na podstavci sochy, zostal len citát z listu pápeža Jána VIII. Svätoplukovi, z čoho sa neinformovaný návštevník nedozvie, aký význam má socha pre slovenský národ. A dodnes sa mnohí nevyrovnali s osadením sochy kráľa Svätopluka na Bratislavskom hrade.

Profesor Kučera je z takýchto tendencií veľmi znechutený a mrzí ho, že slovenský národ je taký ľahostajný k svojim národným tradíciám a vôbec ich neberie do úvahy na podporu vlastnej štátnosti. Porozprával mi o účasti na konferencii v Poľsku, ktorá sa týkala historického vedomia Slovákov, Čechov a Poliakov. Bolo to ešte pred rokom 1989. „**Moji poľskí i českí kolegovia sa mi vysmievali, že Slováci nemajú žiadnu národnú tradíciu a boli zvedaví, o čom budem hovoriť**“, zaspomínal profesor Kučera a vzápätí dodal: „**A ja som vytiahol absolútne novú tému, zabudnutú, zapísanú v kronikách v 12. storočí.**“ A porozprával príbeh z Kosmasovej kroniky. Ako sa Kosmas vydal do Ostrihomu, aby získal svätenie. Lebo napriek svojmu vynikajúcemu vzdelaniu nemal kňazské svätenie. Cestou do Ostrihomu prenocoval v benediktínskom kláštore na Zobore a tam mu mníši rozprávali o Svätoplukovi.

„**A Kosmas v kronike o tom hovorí: majú oni veľkého muža Svätopluka. Národ si ho zachoval a rozpráva si o ňom dve povesti. Jednu dobre poznáme. Usužovaný prišiel na Zobor, zabil koňa, zbroj a meč zakopal, ostrihal sa, obliekol si mníšske rúcho a nepoznaný vstúpil do kláštora. A na to som povedal, je to pozoruhodná legenda, lepšia ako o Premyslovi oráčovi a Libuši. Dokonca benediktíni sa usilovali beatifikovať Svätopluka a je zachovalých niekoľko kresieb z 15. storočia, na ktorých je už Svätopluk s diadémom. A existuje ešte jedna legenda, že žiadnu bitku neprehral a nepoznaný odišiel so svojim vojskom, skryl sa a povedal, že sa vráti, keď ho bude národ potrebovať. To je typ európskej legendy, keď ľud urobí svojho panovníka nesmrteľným. Nezomrie, žije tu medzi nami, so svojim vojskom. Hovorím, čítajte rozprávku o Sitnianskych rytieroch, to je tá druhá legenda. Slováci žili obidve, jedna bola úplne ľudová a tá druhá predsa trochu okorenená. No toľko vedeli, že Svätopluk bol veľký vojvodca a bol Slovak. A ja som toto predniesol na tej konferencii. Vedľa mňa sedel Ľudo Holotík, ktorý bol predsedom Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV, vytrhol mi z ruky papiere a povedal: - Kde si to**

vzal? - Hovorím, je to napísané, síce po latinsky, ale je to v starých uhorských aj českých kronikách. To nám Maďari ani Česi nepovedali a zatajili v dobe, keď Slovensko nemalo svojich profesionálnych historikov. Tá štúdia vyšla aj v nemčine a otočila sa Európou. O ňu sa mnohí historici Západu opierajú a hovoria, Slováci, to je zázrak dejín. Z ničoho, keď stratili aj akýkoľvek základ svojej historickej tradície o svojom historizme sa predsa len v tom celkom nežičlivom tlaku susedov, ale aj svojou vinou stratili a už sme si mysleli, že sa nikdy nezachovajú. Že zaniknú v tom virvare 13. a 14. storočia. A treba povedať, že po roku 1300 sa skončila akákoľvek kontinuita domácich panovníkov, aj maďarská aj česká.“

Aký význam má história v budovaní kultúrnej tradície popisuje aj historik Martin Homza v diele Svätopluk v európskom písomníctve. Napríklad svätoštefanská idea utvorila hlavný pilier uhorskej štátnosti ako takej. Autor uvádza, že „prvý uhorský kráľ Štefan I. sa najmenej od poslednej tretiny 19. storočia teší neobyčajnej popularite napriek tomu, že pokiaľ ide o dobovú spisbu, teda tú, ktorá by zachytávala skutočné obrysy historického Štefana, môžeme sa odvolávať len na pár zmienok, ako to napokon uznáva aj samotná maďarská historiografia. Podobne nejasná zostáva aj otázka jeho korunovácie. Do dnešného dňa sú takmer neznáme i okolnosti jeho svätorečenia. Jediné, čo o nej vieme je, že pochádza z jednotlivých svätoštefanských legiend.“ Napriek toľkým nejasnostiam a absencii historických dôkazov stala sa svätoštefanská idea ústavou Uhorského kráľovstva.

Podobne Svätováclavská legenda sa stala jednou zo základných myšlienok českého identifikačného mýtu, zmieňuje sa Homza v súvislosti s postavou sv. Václava v českom historizme. A zdôrazňuje, že „akokoľvek môže byť postava svätého Václava chápaná ako nehistorická, podstatnejšou vecou je jej literárna existencia a kult, ktorému sa tento svätec v českých krajinách tešil a teší do dnešných dní.“

Čo je možné v každom národe, v slovenskom neobstojí. Darmo pápež osloví Svätopluka unicus filius (jediný syn), čo v diplomatickom jazyku bolo oslovenie výhradné cisárom alebo uchádzačom o trón, Slováci si zostavia komisiu, ktorá to poprie. Denník SME sa istý čas venoval slovenským mýtom, samozrejme ich zosmiešnil ako to len šlo. Bývalý ľavicový politik Peter Weiss zasa v polemike k udeleniu štátneho vyznamenania trom slovenským martýrom Tunegovi, Tesárovi a Púčíkovi povedal, že politici, ktorí si uctievajú príslušníkov Bielej légie „fakticky devalvujú našu nosnú národnú a štátnu tradíciu“, ktorú on vidí v SNP. „**A ako by vznikol historický národ s jeho jazykovou premenou, kultúrou, literatúrou, povestami, keby toho národa nebolo?**“, zareagoval na Weissu profesor Kučera. „**To hovorí Weiss, ktorý sa ani raz neprišiel pozrieť medzi svojich komunistov, keď sa lomila federácia a vznikali základy pre slovenskú štátnosť. A dnes sa bije v prsia, ako on zakladal Slovenskú republiku. Ja som väčšieho luhára pod slnkom nevidel.**“

Nuž ako si vypestovať národné ctenie, keď nejestvuje vôľa byť historickým národom? Pravda, nie všetci takto zmýšľajú, ibaže tí druhí majú zatiaľ ruky viazané silnejšie, než nám ich zväzovali naši susedia. Dokedy ešte?

Eva Zelenayová

Memoriál Šebastiána Labu vo Valaskej Belej

Farnosť a obec Valaská Belá, príbuzní a priatelia zorganizovali už 8. ročník Memoriálu Šebastiána Labu SJ (1931 – 2014). Pochádzal z tejto rázovitej slovenskej obce, kde je aj pochovaný. V roku 1963 emigroval cez ZSSR do Ríma, aby sa stal kňazom. Vysvätil ho 1. marca 1969 biskup Pavol Hnilica SJ. Po vysviacke sa stal jezuitom a blízkym biskupovým spolupracovníkom v pomoci prenasledovanej Cirkvi na Slovensku. Bol aj členom našej organizácie. V roku 2020 mu nitriansky biskup odhalil na miestnom kostole sv. Michala pamätnú tabuľu. Hlavným celebrantom svätej omše v nedeľu 12. júna 2022 bol blízky priateľ vdp. Marián Červený, farár v Čunove neďaleko Bratislavy. Prinášame podstatnú časť homílie nášho duchovného vdp. Jána Košiara.

P. Šebastián Labo a Ján Košiar s apoštolským nunciom arcibiskupom Mariom Giordanom (13. marca 2014).

Foto Pavol Demeš

Prispel k pádu Berlínskeho múru

Milo si spomínam, keď sme tu boli pri príležitosti tridsiateho výročia pádovej kňazskej vysviacky 1. marca 1999. Vtedy pátrovi Šebastiánovi Valaská Belá udelila čestné občianstvo. Na slávnostnej svätej omši tu boli s jubilantom spolu aj traja otcovia biskupi: Ján Sokol, pátrov svätiteľ Pavol Hnilica a biskup Dominik Kalata. Diplomatický zbor tu vtedy zastupoval poľský veľvyslanec Jan Komornicki, ktorý pátrovi Šebastiánovi poďakoval za knihu *Zabijem pastiera*, ktorá vyšla ešte za totality. Bola preložená i do poľštiny a šírená vo veľkom aj ako samizdat, čo určite prispelo k pádu Berlínskeho múru.

Poznáme mnohé skutočnosti zo života pátra Šebastiána, aký bol veľký národovec a človek, ktorý miloval pravdu a aj ju dôsledne bránil až do konca života. Často mi rozprával, ako prebiehal tu vo Valaskej Belej 14. marec 1939. „Keď prišli marcové dni, občania boli vzrušení udalosťami, ktorými vtedy žil celý národ. Naša dedina politicky patrila na 90 percent Andrejovi Hlinkovi. Keďže v marci neboli ľudia na prácach, v tieto kritické dni bolo u nás v krčme stále veľa ľudí“. Pri vyhlásení Slovenského štátu 14. marca – pán Vendelín Labo, Šebastiánov otec, daroval prítomným v krčme 50-litrový sud piva so slovami „chlapci, potúžite sa, máme na to dôvod. Máme svoj samostatný štát, historická udalosť“. Toto svedectvo ostalo napísané v knihe: *Premiéro mal predsa pravdu*.

Krčmy v dedinách boli v tom čase miestom, kde si mohli záujemcovia vypočuť rozhlasové vysielanie, alebo prečítať noviny. Je preto samozrejmé, že aj krčma Vendelína Labu vo Valaskej Belej bola svedkom významných udalostí, ktoré mali výrazný dopad na život dediny a „pretriasali“ sa tam rozličné témy, proces s Dr. Tisom nevynímajúc.

Beda, ak k nám príde bolševizmus

Šebastiánov otec, Vendelín, bol známy ako „zarytý odporca komunizmu“, na ktorého si po roku 1945 v rámci retribučného súdnictva „brúsili zuby“ viacerí jeho politickí nepriatelia. Zaiste videl, že proces s Jozefom Tisom a plánovaná poprava nahrávajú do karát najmä komunistickej strane. Už zo svojho zajatia v prvej svetovej vojne si po otrasných zážitkoch priniesol heslo „beda, ak k nám príde bolševizmus“. Nakoľko bol pán Vendelín Labo známy ako zástanca politiky Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, dokonca patrila aj medzi pár ľudí, ktorí na Pribinových slávnostiach v Nitre v roku 1933 vyniesli na pleciach Andreja Hlinku na rečnícku tribúnu, jeho hostinec sa aj v roku 1947, pred plánovanou Tisovou popravou, stal miestom, kde

sa stretávali a diskutovali obyvatelia tejto slávnej obce. Práve tu skrsla myšlienka spísať žiadosť o milosť pre Jozefa Tisu a adresovať ju priamo prezidentovi Benešovi.

Iniciátorom akcie bol Karol Luchava, ktorý spolu s Michalom Furkom začali 8. marca 1947 vo Valaskej Belej podpisovú akciu sledujúcu udelenie milosti Jozefovi Tisovi. Žiadosť o milosť pre prezidenta Tisu adresovaná Eduardovi Benešovi je o to zaujímavejšia, že obaja hlavní aktéri boli partizáni. Karol Luchava prišiel do hostinca Vendelína Labu a priniesol so sebou na stroji napísanú žiadosť adresovanú Slovenskej národnej rade a dr. Benešovi. Text, ktorý sa zachoval, je tento:

„Slávna Slovenská národná rada v Bratislave.

Slovutný pán Dr. Eduard Beneš ako prezident Československej republiky.

Obec Valaská Belá, okres Prievidza obracia sa na Slovenskú národnú radu s touto prosbou. Bývalý prezident Slovenskej republiky Dr. Jozef Tiso v prípade, že by ho národný súd v Bratislave odsúdil na trest smrti, prosí Slovenskú národnú radu, aby ho nedovolila popraviť a zasadila sa svojou váhou cestou u prezidenta Republiky, aby dostal milosť. Svoju prosbu odôvodňujeme týmto: Obec Valaská Belá je čisto katolícka a bola zapojená do Slovenského národného povstania a bola vyznamenaná Rádom 1. stupňa Slov. národného povstania. Slovensko chce mať pokojný život v Československej republike, keď toto dosiahne, Republika Československá stane sa silnejšou a nepremožiteľnou.

Pevne veríme, že naša prosba ako aj prosba celého slovenského národa bude vyslyšaná a Dr. Jozef Tiso ostane medzi živými.“

Ako to dopadlo vieme, veci to nepomohlo a pre iniciátorov pánov Luchavu a Furku malo toto angažovanie sa vo veci vážne nepríjemné následky. Nielenže bolo proti nim zavedené kárne opatrenie zo strany Zväzu slovenských partizánov „za hrubé porušenie partizánskej cti“, ale boli aj vyšetrovaní a vzatí do väzby Okresného súdu v Prievidzi. V každom prípade to ostáva ako jasné svedectvo, čo si ľudia vo Valaskej Belej vtedy mysleli. To len dokrešľuje profil vášho slávneho rodáka, pátra Šebastiána, ktorý mal v otázke slovenskej samostatnosti, prvej Slovenskej republiky i jej prezidenta vždy jasno. A jeho postoj k ateistickému komunistickému režimu bol a je pre nás povzbudením k odvahe čeliť všetkým bludom, ktoré stavajú človeka proti Bohu.

Redakčne krátené

SNP a jeho odvrátená tvár

V roku 1944 sa pomaly končila druhá svetová vojna, jedna z najväčších katastrof, ktorá priniesla milióny ľudských obetí a do tých čias sa územiu Slovenska vyhýbala. V časti slovenskej spoločnosti vznikli nové nálady a začala pripravovať odboj proti stávajúcemu zriadeniu. Treba poznamenať, že v drivej väčšine to boli ľudia, ktorí profitovali zo spoločenského zriadenia prvej Slovenskej republiky a môžeme predpokladať, že v prípade víťazstva Nemcov by boli znova na vlně spoločenskej konjunktúry.

Prípravy povstania, aj keď ho po roku 1948 nazvali národným, neorganizoval ľud, ale časť dôstojníckeho zboru slovenskej armády a časť hospodárskych a vládnych činiteľov. Povstanie sa začalo 29. augusta 1944 a trvalo do 27. októbra 1944, teda dva mesiace. **Keď chceme povstanie analyzovať, musíme oddeliť myšlienku odklonenia od kolaborácie s nacizmom od zvelebovania diverzného partizánskeho hnutia sovietskej armády, ktoré prinieslo slovenskému ľudu nešťastie a utrpenie.** V tom čase odstúpilo od spolupráce s Nemeckom Rumunsko. Vypovedalo diplomatickú misiu, ktorá cestovala cez Slovensko, kde jej členov na popud partizánskeho veliteľa Velička zavraždili. Dlhú sa tajilo, že v misii boli aj dve ženy a dve deti, z nich jedna žena a jedno dieťa zahynuli v prestrelke, lebo záznamy ďalej uvádzajú len jednu ženu s dieťaťom. Tak sa stalo, že povstanie začalo zavraždením diplomatov, čo je vojnovým zločinom a za zločin bolo považované aj v stredoveku.

Sovietski parašutisti v povstaní

Povstanie neprinieslo rýchlejšie skončenie vojny, keďže sovietska armáda pri postupe Slovenskom musela prekonávať problémy, ako keby povstanie nebolo. Paralelou SNP je Varšavské povstanie. Generál Anders, veliteľ poľskej divízie bojujúcej na Západe, konštatoval: „Vyhlásiť vo Varšave povstanie, to nebola len hlúposť, to bol jednoznačný zločin“. (Dimitrov - Kulak: *Geschichte und Mythos der Armia Krajowa seit dem Weltkrieg*, Berlín-Boston 2003, str. 285). Organizátori povstania sa pokúšali zabrániť nastoleniu komunistickej diktatúry v Poľsku a nakoniec dosiahli jej urýchlenie. Ako povstanie z Banskej Bystrice.

Pri organizácii povstania a vyzbrojovaní partizánov malo vedenie povstania vedomosť, s kým má tú časť? Kto boli sovietski parašutisti vysielaní na Slovensko? Aké mali úlohy a komu podliehali?

A. Gogun vo svojom diele *Stalinove komandá*, Academia Praha, 2019, popisuje organizáciu partizánskeho hnutia na Ukrajine, z ktorého v rokoch 1943-44 vzniklo partizánske hnutie na Slovensku. Sovietski partizáni, ktorí sa vyskytovali na Slovensku v počte asi tritisíc ľudí, boli podriadení Hlavnému štábu partizánskeho hnutia v Kyjeve. Všeobecne sa dá konštatovať, že partizáni mali cynickú ľahostajnosť k ľudskému životu. Ako je uvedené v spomenutej knihe, činnosť partizánov nebola ľudová odozva na krutosť na-

cistov, boli to zákonité črty Stalinovej vražednej vojny, pretože partizánske jednotky boli súčasťou regulárnej bojujúcej armády, ako jej predvoj v tyle nepriateľa. Pri svojej činnosti na Ukrajine uplatňovali taktiku spálenej zeme, provokovali okupačnú moc, vyvolávali odvetné opatrenia proti civilnému obyvateľstvu, ktoré pre jazykovú bariéru nevedelo vysvetliť situáciu. V tyle nepriateľa ničili vlastné dediny, potraviny si zaobstarávali lúpežami vlastného obyvateľstva. Bežné bolo násilie i sexuálne, surové vraždy. Vyskytovali sa bakteriologické zbrane a kde bojové podmienky znemožňovali zabezpečovanie potravín, vyskytol sa kanibalizmus.

Časté boli bratovražedné súboje v bojových jednotkách, vyskytovali sa vraždy vlastných ranených pri ústupe z boja. V partizánskych oddieloch sa vyskytovali ženy v úlohách radistiek, ošetrovateliek, ale aj milieniek. S prípadnými deťmi, ktoré vznikli z rôznych vzťahov, si pri presunoch nerobili problém, jednoducho ich zabili, keď ich nemohli presunúť do zázemia. V kontrolovaných dedinách násilne regrutovali mužov do svojich jednotiek, ale pri najmenšej nedôvere ich likvidovali.

Hlavný tábor bol v Kyjeve

Z týchto ľudí sa časť presunula do NKVD, kárných oddielov za postupujúcimi jednotkami a časť začala tvoriť partizánske hnutie na Slovensku. Apely vedenia odboja na partizánov, aby skoordinovali svoju činnosť so slovenskou armádou, boli neúčinné a boli jednou z hlavných príčin neúspechu povstania. Ruskí partizáni na Slovensku mali za úlohu diverziu, narušovanie činnosti štátnej správy a výzvednú činnosť v tyle nepriateľa bez ohľadu na povstanie a jeho myšlienky. Povstanie im vyhovovalo, pretože spôsobovalo zmätok v organizácii štátnej správy, zásobovaní a v doprave.

Oficiálna história prehliada skutočnosť, že partizáni spolupracovali s povstalcami iba vtedy, keď im to vyhovovalo pri plnení úloh, ktoré mali zadané Hlavným štáбом partizánskeho hnutia v Kyjeve. Ľudia, ktorí sa k nim pridávali z rôznych príčin si neuvedomovali, že si prakticky podpisujú rozsudok smrti, ak oddiel mal zvláštne výzvedné úlohy (napr. Snežinskij – likvidácia slovenských vojakov, ktorí sa k nemu pridali). Partizáni prijímali rozkazy výlučne od vrchného veliteľa sovietskych vojsk Stalina, resp. Ústredného výboru Komunistickej strany Ukrajiny (Chruščov), resp. Ukrajinského frontu Červenej armády. Tieto príkazy nariaďovali tvrdú diverziu všetkých foriem bez ohľadu na civilné obyvateľstvo v danej oblasti, dokonca povzbudzovali k tvrdým opatreniam a vraždám (A. G. str. 206, operácie na Slovensku). Nárast partizánskeho hnutia na Slovensku bol od marca 1944, keď výzvedné jednotky partizánskeho hnutia v sile 25 až 150 osôb efektívne pôsobili na našom území.

Povstanie nebolo dobre pripravené, neskrátilo vojnu na Slovensku, neumožnilo rýchlejší prechod sovietskej armády, ale prinieslo utrpenie slovenskému ľudu a straty životov

Pamätník v Sklenom venovaný obetiam hromadnej vraždy 187 mužov nemeckej národnosti z obce Sklené.

Foto archív

povraždených Nemcami a partizánmi. Veľmoci nebrali do úvahy prípravu povstania a bombardovaním rafinérie Dubová zničili zásoby benzínu. Vedenie povstania nemalo schopný taktický plán, domnievalo sa, že Nemci nepôjdu do horských masívov Tatier a Fatry (vyjadrenie mjr. Noska). Povstanie bolo plné chaosu, chýbal hlavne ústupový plán. Nakoniec by som zdôraznil skutočnosť, že napriek tomu, že sa dnes pri jeho oslavách nezmyselne zdôrazňuje spolupráca armády a partizánov, generáli Golian a Viest po ústupe povstania neutekali do Jasenskej doliny, ktorá viedla k plk. Asmolovi, veliteľovi partizánskeho hnutia na Slovensku, ale ustúpili do vedľajšej doliny na Pohronský Bukovec, kde ich Nemci chytili, pretože táto dolina nemá také prírodné podmienky, aby spomalili postup nemeckých jednotiek.

Vieme, čo oslavujeme?

Keď postupujeme od obce Jasenie smerom k úkrytu plk. Asmolova narazíme na pamätnú tabuľu poľnej nemocnice, kde zahynuli slovenskí vojaci po prepadnutí nemeckými horskými strelcami. Natíska sa otázka, čo to bol za systém obrany, keď predsunul do priestoru možného bojového styku svojich ranených? SNP, alebo povstanie z roku 1944, je súčasťou našej histórie. Je nutné novým spôsobom analyzovať našu históriu v tom čase, pohyby myšlienok, stav slovenskej spoločnosti a armády, ktorá niesla hlavnú ťarchu povstania. A nie oslavovať partizánky, ktoré v tom čase mali 15 rokov a nemohli vedieť, o čo vlastne ide, alebo partizánov z rôznych diverzných skupín, pričom ani nepoznáme celú históriu ich činnosti. Partizánske hnutie pripravovalo pôdu pre postup svojej armády. Napriek tomu, že

Beneš uzavrel so Stalinom zmluvu o priateľstve, vzájomnej pomoci a povojnovej spolupráci medzi ČSR a ZSSR z 12. decembra 1943, diverzanti považovali Slovensko za nepriateľskú krajinu. Bola snaha rozvrátiť hospodárstvo Slovenska.

Z dôvodu partizánskych a nemeckých represii nie je možné presne určiť obeť povstania, pretože ich história začleňuje do rôznych skupín. Asi tritisíc povstalcov padlo, niektorí boli odvečení Nemcami, iní postrielení partizánmi a mnoho ľudí je pochovaných na neznámom mieste. Vôbec nie je zmapované, koľko ľudí zomrelo v dôsledku poškodenia zdravia počas povstania. Partizáni pri svojich lúpežiach povraždili stovky ľudí. Bolo by zaujímavé zistiť, koľko Židov, ktorí sa skrývali aj so svojím majetkom, bolo povraždených partizánmi. V povstaní bolo niekoľko bitiek s nemeckým vojskom, ale partizánske hnutie sa sústreďovalo najmä na provokovanie okupačnej moci. Tá sa mstila na nevinnom obyvateľstve, poškodzovala dopravu, pričom zahynuli civilisti a nie vojaci. Ničila hospodárstvo krajiny.

Hľadáme pravdu

História uvádza, že povstania sa zúčastnilo 47 000, neskôr 60 000 vojakov pravidelnej armády a 18 000 partizánov. Straty v povstaní sa uvádzajú podľa rôznych zdrojov: 1800 až 3000 padlých. Pri porážke povstania bolo zajatých asi 15 000 vojakov, ktorí boli odvečení do Nemecka. Dve slovenské divízie už boli zajaté a odsunuté do Nemecka. Časť povstalcov slovenskej armády sa pridala k partizánom, ale aj tak počty nesedia. Kde sa podeli tisíce vojakov? Je napríklad všeobecne známe, že časť vysokoškolských študentov sa potichu vrátila do škôl, čo vládna moc tolerovala.

V rámci hodnotenia prínosu SNP pretrváva dogma o pripojení Slovenska k protifašistickej koalícii, ktorá nebola nikde medzinárodne historiograficky a politicky ukotvená. Ostáva len ako argumentačná „záchrana“ pri hodnotení chýb a omylov SNP.

A nakoniec od toho všetkého ešte odvodzujeme svoju štátnosť! Ale slovenská štátnosť má rôzne metamorfózy, počnúc čechoslovakizmom prvej ČSR, ľudáckou autonómiou, ktorá vyvrcholila Žilinskou dohodou, prvou Slovenskou republikou, SNP, ktorého myšlienka sa utopila v troch pražských dohodách, až po komunistickú federáciu z roku 1968. A konečne dnešnú Slovenskú republiku, ktorej idea sa mohla uskutočniť pri politických pohyboch v Európe po roku 1989.

História sa píše na stole víťaza. V dejinách dochádza k okamihom, po ktorých ostávajú len otázky. Síce neexistuje tajomstvo, ktoré by čas neodhalil, ale čas tieto tajomstvá deformuje a nemôžeme sa spoľahlivo dopátrať pravdy.

Jozef Dečo

Ako súdilo retribučné súdnictvo?

Po vojne si nový režim prostredníctvom paragrafov, ktoré boli prijaté už v máji 1945, vyrovnával účty s osobami verejne činnými počas prvej Slovenskej republiky. Retribučné súdy vynášali rozsudky „Menom republiky a slovenského národa“. **Tí, čo budovali a spravovali prvý národný štát v slovenských dejinách, aj tí čo ich úsilie podporovali, boli súdení v mene národa.** Niet pochýb, že to boli rozsudky nespravodlivé, opierajúce sa o retroaktívne zákonné normy.

Niet pochýb, že to boli rozsudky nespravodlivé, opierajúce sa o retroaktívne zákonné normy.

Menom republiky a slovenského národa v júni 1946 takzvaný národný súd naparil 20 rokov väzenia bývalému poslancovi Slovenského snemu 52-ročnému rodákovi z Lábu, Vojtechovi Horákovi, učiteľovi vo Vajnorochoch a školskému inšpektorovi. Čo také strašné spáchal? V odôvodnení prísneho trestu sa uvádzalo, že po voľbách v decembri 1938 sa stal poslancom Slovenského snemu a zostal ním až do konca vojny. Už to bol v očiach retribučnej justície strašný zločin. V sneme bol predsedom branného výboru a členom zákonodarnej a legislatívnej komisie, bol aj veliteľom Hlinkovej gardy vo Vajnorochoch a zástupcom hlavného veliteľa HG. Mal viaceré verejné prejavy, v ktorých schvaľoval politiku Nemeckej ríše aj Hitlera a štal proti spojencom. Retribučné paragrafy umožňovali za takýto zločin udeliť aj trest smrti.

Bohužiaľ, zdá sa, že dnes už smerujeme do kalných vôd povojnového ľudovodemokratického súdnictva. Za písmeno „Z“ namaľované na ukrajinskú zástavu prilepenú na reklamnom pútači vedľa cesty cez Strečniansku úžinu, podľa našich znormalizovaných médií hrozí až doživotie. Posledné písmeno abecedy je vraj propagáciou genocídy. Tu už niet čo dodať, iba sa chytiť za hlavu, kde sme sa to ocitli?

Kto sa chce biť...

No vráťme sa k poslancovi Horákovi. Ďalším jeho zločinom bolo, že patril k oficiálnym rečníkom Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, prednášal v Roľníckej osvete aj v rozhlas. Azda najväčším previnením Horáka podľa národného súdu bolo, že 10. marca vyzbrojil skupinu vajnorých občanov sekerami a motykami (!). V rozsudku sa tvrdí, že ich poslal do Bratislavy, aby tam útočili na československých vojakov a četníkov, ktorí v tom čase obsadili verejné budovy s cieľom zaistiť bezpečnosť štátu. Tak motykami a sekerami mali odvážni Vajnoráci neutralizovať puč generála Homolu. Horák navyše pri každej príležitosti vraj prenasledoval osoby českej národnosti pri ich odchode zo Slovenska a kázal, aby ich okrádali. Prenasledoval aj osoby komunistického zmysľania, dával im zhabať rádiá a niekolkí boli na jeho nátlak zavretí do Ilavy. V období Slovenského národného povstania zorganizoval asi 80 vajnorých občanov, ktorí boli v Bratislave zadelení do Pohotovostného oddielu Hlinkovej gardy a bojovali proti partizánom spolu s nemeckými vojakmi.

Aby toho nebolo málo obžaloba na Horáka vytiahla ďalšie zločiny a to, že si vymohol členstvo v rozličných správnych radách, ako v leteckej továrni v Trenčianskych Biskupiciach, v cementárni Horné Srnie, v kameňolomoch firmy Tatra a v Poistovacej spoločnosti. Treba však pripomenúť, že počas prvej Slovenskej republiky, na rozdiel od dneška, členstvo v správnych radách podnikov s majetkovou účasťou štátu nesmelo byť finančne honorované. Keď to národní sudcovia zráтали, vynieslo to poslancovi dve desiatky rokov za mrežami. V tomto prípade o spravodlivosti a objektivitve nemôže byť ani reči. Pravda, Vojtech Horák celý trest neodsedel, vo väzení a v táboroch nápravnej práce pobudol „len“ 15 rokov a na amnestii roku 1960 ho prepustili. O päť rokov v Bratislave zomrel.

Vladimír Mečiar a Václav Klaus počas rozhovorov o štátoprávnom usporiadaní ČSFR v brnianskej vile Tugendhat.

Foto archív

Byť vlastencom bolo trestné. Bolo?

V tom istom čase sa pred Mestským ľudovým súdom zodpovedala profesorka Mária Kupčoková z Banskej Belej, v tom čase už prepustená zo zamestnania. Žalobca Štefan Gergelčík jej kládol za vinu, že ako okresná vodkyňa Hlinkovej mládeže bola horlivou šíriteľkou nacistických ideí a schvaľovala prenasledovanie osôb podľa rasistických zákonov. Súd ju uznal vinnou a na základe zákona 33 z roku 1945 ju odsúdil na 6 mesiacov pracovného tábora a na 10 rokov straty občianskych práv. Sudcovi Bartošovi a prísediaci Ursínymu, Kukučkovi, Smolovi a Veselému bolo ľahostajné, že trestajú a ničia život podľa retroaktívnej zákonnej normy zostrojenej po vojne, ktorá ako Damoklov meč visela nad každým, kto za Slovenskej republiky sa o jej vznik pričnil, politicky verejne sa prejavil, pracoval v jej prospech, čosi o štáte pozitívne napísal.

Snahy o kriminalizáciu tých, ktorí stáli pri kolíske druhej Slovenskej republiky nápadne pripomínajú povojnové časy. Najnovšie sa do hľadáčku médií dostal bývalý predseda vlády SR Vladimír Mečiar. Novinárska luza začína naznačovať, že rozdelenie chorľavého a neperspektívneho Česko-Slovenska na dva samostatné subjekty bolo vlastne zločinom. Hanebné a trápne vystupovanie redaktorskej dvojice RTVS pri rozhovore so spoluautorami českej a slovenskej samostatnosti je nepriamym dôkazom týchto snáh.

Ivan Mrva

Jubilant mojimi očami

Tesne pred rozdelením spoločného štátu s Čechmi sa završilo moje dlhodobé služobné preloženie na Balkán, presnejšie v pozícii diplomata na česko-slovenskom zastupiteľskom úrade v Sofii. Premiéra Vladimíra Mečiara, aktuálne jubilanta, zvolenského rodáka (26. júla 1942) som prvý raz v živote stretol v bratislavskej Katedrále sv. Martina po slávnostnej sv. omši 1. januára 1993, konanej na počesť opätovného vzniku Slovenskej republiky. Začal som vnímať jeho politickú dráhu, vydané štátnické činy i pády, registrovať masívny obdiv prívržencov, zatracovanie zo strany odporcov vrátane veľkej časti masmédií a predovšetkým úsilie ústiace do opätovnej slovenskej samostatnosti. V tomto prípade sa však výlučne sústredím na fragmenty, ktoré priamo ovplyvnili môj život. Nemám v úmysle detailne priblížiť osobnosť, považovanú v poslednej dekáde minulého storočia za suverénne najpopulárnejšieho slovenského politika, veľkú rybu v malom rybníku a predovšetkým ozajstného lídra, prirovnávaného k Milanovi Rastislavovi Štefánikovi či Alexandrovi Dubčekovi. Osud zariadil, aby som zaznamenal, čo som v súvislosti s ním prežil.

Vladimír Mečiar

Foto archív

očakával kadečo, v žiadnom prípade nie konštatovanie hlavy štátu: „Ako je možné, že ste ešte nevystovali? My v HZDS sme na vás zrejme zabudli.“ Určite preto, lebo nie som jeho členom, preletelo myslou. Cestou z úradu prezidenta som sa zastavil v náprotivnom hoteli, kde sa konali oslavy nastupujúceho roku 1997. Oproti mi išiel premiér spolu s ministrom Rezešom a otázkou, tak ako? Keď som prezentoval nečakane príjemný priebeh prijatia, pán Mečiar sa viditeľne potešil. Ministerstvo zahraničných vecí požiadalo o súhlas s mojou akreditáciou. Odpoveď bola rýchla, čoskoro som vystoval do Ríma.

Moje vyslanie prelomilo v tomto smere bariéru medzi hlavou štátu a predsedom vlády. Som presvedčený, že obaja si vydýchli. Pokračovaním bol skorý odchod ďalších jedenástich titulárov na slovenské ZÚ. Ibaže obrat niektoré médiá skreslene posúdili ako masové odvolávanie veľvyslancov, čo nebola pravda, pretože viacerí z nich už dosť dlho presluhovali. Jedinou chybou krásy bolo, obrazne povedané, že slon stúpil do porcelánu. Hádám by bolo bývalo praktickejšie realizovať výmenu bez zbytočnej medializácie a v čosi dlhšom časovom úseku.

Na súde s palcom hore

Počas pôsobenia v Tlačovej agentúre SR, vydávajúcej mesačník *Slovakia* v anglickom jazyku, sa mi postavil do cesty súdny proces. Do vydania v septembri 1994 bol zaradený obsiahly príspevok s fotografiami, týkajúci sa vtedajšieho premiéra Vladimíra Mečiara. Vraj nebol konzultovaný. S kým asi? Veď som bol šéfredaktor, výlučne zodpovedný za obsahovú stránku tohto periodika. Zamestnávateľ ma napriek tomu postavil do úlohy vinníka. Ako autor článku som dostal nepochopiteľnú výpoveď za jeho uverejnenie! Predpokladal som, že len preto, lebo išlo o Mečiara. Výpoveď podpísal riaditeľ TA SR Ivan Melicherčík. Poznajúc svoje práva som bez najmenších obáv o výsledok podal žalobu. Uspel som aj bez obhajcu. Moju argumentáciu museli uznať obe právnické zastupujúce protistranu. Rozsudok bol jednoznačný: vyplatiť ujmu a prijať späť do zamestnania. Návrat som odmietol. Miesto mi ponúкло Ministerstvo obrany SR, konkrétne funkciu riaditeľa Vojenskej informačnej a tlačovej agentúry.

Po predčasných parlamentných voľbách v roku 1994, ktoré Hnutie za demokratické Slovensko vyhralo výrazným ziskom 34,96 percenta hlasov, nečakane sa v rezorte zahraničných vecí zastavila rotácia diplomatov najvyšších hodností. Neúnosný stav trval asi dva roky. Verejnosť sledovala otvorený konflikt medzi prezidentom a premiérom. Návrhy vlády na vymenovanie nových veľvyslancov Michal Kováč odmietal, čo sa vyostrilo do formulácií nič ti nenavrhnem, nič ti neschválím. Z čoho však pramenili také prístupy? Pred voľbami si hnutie požičalo na kampaň štyristotísíc dolárov od Slovákov v Kanade. Záležitosť vtedy vybavoval funkcionár HZDS Kováč. Keď nastal čas vyúčtovania, čiže vrátenia dlhu, na povrch vyplávali problémy. Hnutie nakoniec zaplatilo, verejný škandál nevyvolalo, no jazva zostala.

Sofiu vystriedal Rím

V roku 1995 zomrel na porade veľvyslancov v ústredí Pavel Kontra. Zastupiteľský úrad v Ríme, ktorý viedol, zostával neobsadený, čo Taliani nevedeli pochopiť. Keď to trvalo aj celý rok 1996 niekto si spomenul, že sa opäť chystám do Bulharska. A tak padol návrh – v Ríme nás topánka tlačí najviac. Vláda predložila návrh prezidentovi republiky a ten ma pozval na rozhovor. So zmiešanými pocitmi som

Posla Mečiarovej vlády

Profesor ekonomiky Romano Prodi, pochádzajúci z talianskeho regiónu Emilia Romagna, veľmi dobre spoznal našu realitu počas Mečiarovej vlády. Umožnila mu to stáž u nás pred i po rozdelení spoločného štátu Slovákov a Čechov. Znalosti o Slovensku neraz vehementne prezentoval ako jeho obhajca. Presvedčil sa o tom napríklad prezident Michal Kováč, ktorý bol v novembri 1997 na oficiálnej návšteve Talianska.

K Prodimu som nikdy nemal ďaleko. Nejestvoval žiadny problém pripraviť jeho návštevu Bratislavy, kam vystoval 30. júla 1998. Stalo sa tak vtedy, keď niektorí slovenskí politici, osobitne Mikuláš Dzurinda, sa nechávali počuť, že s vtedajším premiérom Mečiarom sa nikto zo zahraničných partnerov nechce stretnúť. Išlo o zavádzanie verejnosti, čoho dôkazom bola prítomnosť nielen predsedu vlády, ale i silnej skupiny podnikateľov z Apeninského polostrova. Prodi na tlačovke novinárom zdôraznil, že to, čo naša krajina dosiahla po rozdelení spoločného štátu je hospodársky zázrak. Taliansky premiér pri jednej z debát o začlenení Slovenska do európskych štruktúr položil otázku: „Kto je európskejší ako Slováci?“ Vzápätí si sám jednoznačne odpovedal: „Nikto.“

S odstupom času vidím situáciu z leta 1998 jasne. Zvolebnievalo sa, viacerí veľvyslanci zostali v neistote a radšej vopchali hlavu do piesku. Takéto vyčkávanie mi vždy bolo cudzie a považujem ho za neprijateľné. V štátnej službe sa predsa neslúži žiadnemu politickému subjektu, výlučne Slovenskej republike a jej záujmom.

Prodi neskôr zastával funkciu predsedu Európskej komisie. Tohto roku v Ríme prevzal naše štátne vyznamenanie Rad bieleho dvojkríža. Prezidentka Zuzana Čaputová v príhovore okrem iného uviedla: „Udelením štátneho vyznamenania chcem v mene našich občanov oceniť úlohu, ktorú ste v prospech Slovenska a nášho vstupu do Únie zohrali.“ Skutočnosť bezpochyby potešila aj čerstvého osemdesiatnika JUDr. Vladimíra Mečiara.

Jediný predseda HZDS od jeho vzniku 23. júna 1991 až do odhlasovania zániku politického subjektu v septembri 2013 si pri tejto pre neho významnej životnej udalosti zaslúži úctu a vinš s povzbudivými želaniami, čo by v slušnej spoločnosti malo byť samozrejmosťou. Ad multos annos!

Rudolf Zelenay

Životná skúška Jozefa Mydla

SKÚŠANÝ ŽIVOT s podtitulom *Väzeň na slobode* (Košice : Viena, 2021, 184 s.) je kniha P. Jozefa Mydla SJ (*1950), v ktorej autor podáva čitateľom výpoveď o svojich životných peripetiách, najmä v čase reálneho socializmu.

Úvodné slová historika Petra Zubku zdôrazňujú zmysel a cieľ tejto publikácie vydať autentické svedectvo, aby sa nezabudlo, „ako to bolo naozaj“.

Po kňazskej vysviacke 17. júna 1973 bol Jozef Mydla v pastoračnej službe Košickej arcidiecézy iba dva roky, počas ktorých však stihol prísť do konfliktu s vtedajšou komunistickou mocou, ktorá mu 8. septembra 1975 zobrala štátny súhlas. Poslednou kvapkou jeho odvahy bolo verejné prečítanie výzvy rodičom k prihlasovaniu sa na vyučovanie náboženstva. Tento oznam prečítal kaplán J. Mydla, kaplán B. Bober (terajší košický arcibiskup) i ich farár Andrej Onderko. Súhlas vzali iba Mydlovi, ktorý bol autorom nasledujúceho textu:

„Vaše deti končia školský rok. V týchto dňoch od 15. do 25. júna majú kresťanskí rodičia právo a zároveň aj povinnosť prihlásiť svoje deti na náboženstvo... Zákon o náboženskej slobode hovorí, citujem ústavný zákon č. 100/60 zbierky, článok 32, ods. 1: Sloboda vyznania je zaručená. Každý môže vyznávať akúkoľvek náboženskú vieru alebo byť bez vyznania a vykonávať náboženské úkony, pokiaľ to nie je v rozpore so zákonom. Teda každý, nech je v akomkoľvek postavení a zamestnaní.

Jestvuje § 236 a § 237 trestného zákona o obmedzovaní slobody vyznania a útlaku:

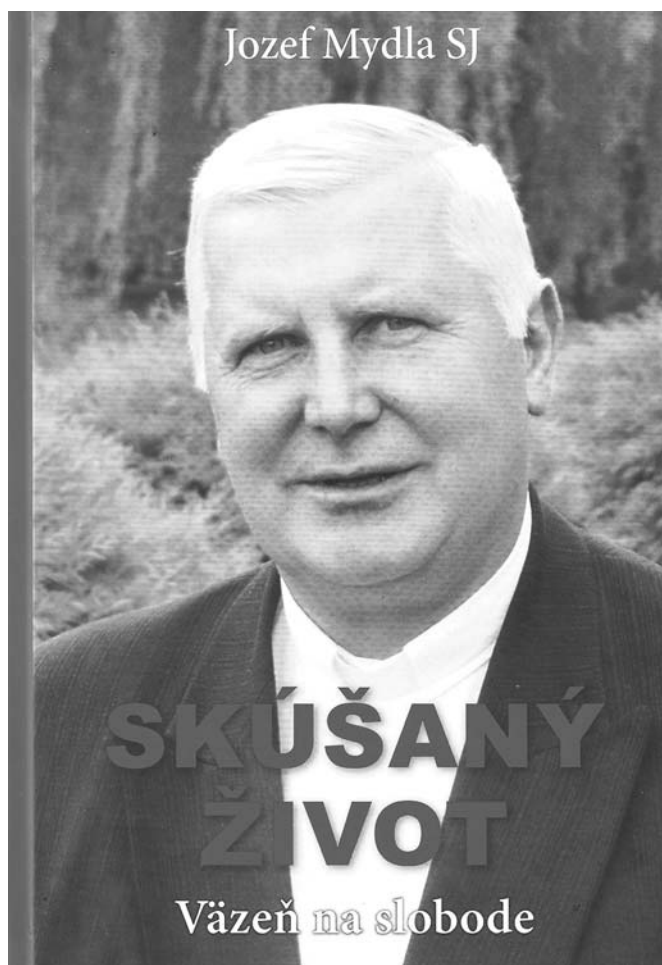
236: Kto násilím, vyhrážkou násilia alebo vyhrážkou inej ťažkej ujmy zdržuje iného bez oprávnenia od účasti na náboženskom úkone, inému v užívaní tejto slobody vyznania inak bráni, bude potrestaný odňatím slobody na jeden rok alebo nápravným opatrením.

237: Kto iného núti zneužívajúc jeho tiesne alebo závislosti, aby niečo konal, zanedbal alebo trpel, bude potrestaný odňatím slobody až na šesť mesiacov alebo nápravným opatrením.

Podľa nariadenia Rk. biskupského úradu v Košiciach zapíšte si mená tých, ktorí akýmkoľvek spôsobom budú obmedzovať slobodu vášho vyznania. Napíšte sťažnosti, doneste na farský úrad, ktorý to postúpi na biskupský úrad a tento na patričné ministerstvo.“

Kňazom iba tajne

Po odobratí štátneho súhlasu však páter Mydla nezostal bez práce. Ako robotník pracoval na JRD v Kamenici nad Cirochou, v Lesnom závode v Humennom a Snine i v humenskom Chemkostave. Keďže vedel hrať na organe, podarilo sa mu oficiálne na štyri roky získať miesto organistu vo farskom kostole (dnes spišskej konkatedrále) Panny Márie Sedembolestnej v Poprade. Ako kňaz sa

venoval v rámci možností aj tajnej (mimo kostolov) pastoračii, lebo od roku 1972 bol členom Spoločnosti Ježišovej.

V roku 1983 mu úrady vrátili štátny súhlas a on sa mohol vrátiť do pastoračie v Košickej diecéze. Pôsobil v Medzeve a v Kamenici nad Torysou, kde ho zastihli novembrové udalosti nežnej straty komunistickej moci. Tri roky bol dekanom a farárom v Košickej katedrále sv. Alžbety a nasledujúcich päť rokov, do roku 2010, vykonával funkciu rektora jezuitského kostola Najsvätejšieho Spasiteľa v Bratislave. Momentálne je členom jezuitskej komunity v Košiciach, kde vypomáha aj v Kostole Božského srdca.

Kniha je popretkávaná niekoľkými osobnými svedectvami ľudí, s ktorými páter Mydla spolupracoval či už v oficiálnej alebo „podzemnej“ pastoračii.

Osobitným prínosom publikácie sú faksimile podstatnej časti z dvoch kedysi prísne tajných spisov ŠtB (*Aktivist*, č. 11352 z roku 1975 a *Pútnik*, č. 11606 z roku 1986, ktoré boli vedené na Jozefa Mydla (s. 136 – 179).

Základnou životnou filozofickou a kňazskou ideou Jozefa Mydla bolo, že svedectvo musí byť vždy jasné. To je zrejmé z jeho postojov k slobode svedomia a Cirkvi počas komunizmu, Nežnej revolúcie i po nej.

Ján Košiar

Stalo sa v júli a v auguste

29. júna – 3. júla 1995 na pozvanie Biskupskej konferencie Slovenska, prezidenta SR a predsedu vlády SR pápež Ján Pavol II. vykonal päťdňovú pastoračnú návštevu v Slovenskej republike. Navštívil Bratislavu, Nitru, Šaštín, Košice, Prešov, Levoču a Vysoké Tatry.

1. júla 1947 na tradičnej púti na Mariánskej hore v Levoči, tentoraz s mnohými križmi, sa zúčastnilo vyše 130 000 veriacich. Táto púť sa stala každoročnou manifestáciou viery a nepriameho protestu proti bezbožnému režimu napriek všetkým prekážkam, ktorými sa komunisti usilovali znemožniť, alebo aspoň obmedziť tento prejav viery a nádeje slovenských katolíkov.

3. júla 1945 SNR vydala nariadenie o prepúšťaní osôb štátne nespohľadlivých zo súkromných služieb.

3. – 4. júla 1945 bolo z katolíckeho univerzitného internátu Svoradov v Bratislave uväznených 64 študentov.

7. júla 1946 vedenie Benešovej Národnosocialistickej strany vypracovalo tajný dokument – Memorandum o Slovensku, v ktorom dopodrobna rozviedlo plány na duchovnú a mocenskú asimiláciu a etnicko-politickú likvidáciu slovenského národa.

11. júla 1951 Národné zhromaždenie schválilo zákon o ochrane štátnych hraníc. Na tomto základe pohraničná polícia mohla strieľať do občanov, ktorí sa pokúšali odísť za hranice štátu.

14. júla 1949 Štátny súd v Bratislave na základe obžaloby prokurátora Ondreja Ujhelyiho zo dňa 22. mája 1949 odsúdil 6 mladých Slovákov členov Bielej légie, ktorej cieľom bolo obnovenie slovenskej štátnosti. Augustín Lednický ako vedúci skupiny bol odsúdený na trest smrti a bol aj popravený. Na doživotné väzenie boli odsúdení dvaja 21-roční Milan Michal Biščo a Štefan Erlach; Anton Petrek dostal 25 rokov a Ján Ganišin 15 rokov väzenia. (Pri novom súdnom konaní na Krajskom súde v Banskej Bystrici 6. septembra 1990 boli rozsudky zrušené a všetkých uznali za nevinných.)

14. júla 1950 vládnym nariadením č. 112/1950 komunistická vláda zrušila všetky diecézne semináre (cirkevné školy pre prípravu na kňazstvo) aj rehoľné vy-

soké školy bohoslovnia a zriadila na Slovensku jediná bohosloveckú vysokú školu, ktorú nazvala Rímskokatolícka cyrilometodejská (sic!) bohoslovecká fakulta v Bratislave. Dozor nad touto fakultou zverili Štátnemu úradu pre cirkevné veci.

17. júla 1960 vo väzení v Leopoldove zomrel utýraný gréckokatolícky prešovský biskup Pavol Peter Gojdič. Pápež Ján Pavol II. ho v roku 2001 vyhlásil za blahoslaveného mučeníka, ktorý podstúpil smrť za svoju vieru.

17. júla 1992 SNR schválila Deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky, ako základný dokument suverénosti štátu slovenského národa.

20. júla 1950 začala Štátna bezpečnosť deportovať aj diecéznych kňazov, najmä farárov, zo všetkých krajov Slovenska do koncentračného tábora v Mučeníkoch (neskôr – že by aj preto? – premenované na Sládečkovce, dnes Močenok). Za týždeň tam deportovali vyše 150 kňazov.

21. júla 1948 bola zákonom č. 213/1948 zlegalizovaná protiprávna činnosť Akčných výborov. Jej výsledkom bolo medzi iným prepustenie 28 000 občanov zo štátnych a verejných služieb, vylúčenie z vysokých škôl asi 7 000 študentov a nepriamo aj začiatok mohutnej emigračnej vlny, ktorá do roku 1950 priviedla asi 25 000 občanov k tomu, aby hľadali útočisko v západných krajinách, neraz s rizikom straty vlastného života.

28. júla 1914 Rakúsko-Uhorsko vypovedalo vojnu Srbsku. To bol začiatok prvej svetovej vojny. Podľa odhadov sa postupne zúčastnilo na vojnových operáciách asi 400 000 Slovákov.

V júli 1949 pokračoval masívny odpor veriacich proti zatýkaniu kňazov. V Lutile 2. júla a v Borskom Sv. Mikuláši 3. a 8. júla. Podľa prof. Vnuka celkove sa takéto vzbury stali asi v 60 obciach a na celom Slovensku to bolo asi 25 000 ľudí. Trestné oznámenia boli podané proti 1 136 osobám, z nich bolo odsúdených 467 spolu na 546 rokov, 6 mesiacov a 27 dní. Oslobodených bolo 289 ľudí, mnohí dostali podmienené tresty. „Vzbury“ proti tzv. Katolíckej akcii boli najmasovejším prejavom odporu obyvateľstva proti komunistickému režimu do roku 1989.

4. augusta 1965 zomrel spišský biskup Ján Vojašák v nemocnici v Říčanech pri Prahe.

12. augusta 1919 na zhromaždení v Žarnovici Andrej Hlinka predstavil text Pittsburskej dohody.

13. – 15. augusta 1933 sa v Nitre konali veľké Pribinove slávnosti na 1100. výročie posviacky prvého kostola na Slovensku, ktorý dal postaviť knieža Pribina.

K zhromaždených desiatistom veriacich prehovoril z tribúny Andrej Hlinka, ktorý slávnostne vyhlásil: „Slováci už na úsvite dejín Slovanov mali svojho vládara Pribinu. Boli sme teda už vtedy národom slobodným, samobytným, svojráznym, národom kresťanskej a slovenskej kultúry. Kým iné národy slovenské v tých časoch nedospeli ešte k dostatočnej kresťanskej vzdelanosti, my, Slováci, žili sme už ako národ kresťanský a slobodný.“

20. – 21. augusta 1968 vojská piatich komunistických štátov Varšavskej zmluvy bez vypovedania vojny vtrhli v noci do Československa, obsadili jeho územie a zmocnili sa kontroly štátu.

22. augusta 1936 maďarský ríšsky správca Miklós Horthy počas svojho stretnutia s kancelárom Nemeckej ríše Adolfom Hitlerom zdôraznil, že „predovšetkým treba zničiť Československo (...) Verím, že naša nádej nie je neopodstatnená a že v prípade spomenutého úroku v krátkom čase obsadíme celé územie Horného Uhorska.“

23. augusta 1945 SNR vydala nariadenie č. 105/1945 o zriadení pracovných táborov pre osoby odsúdené na základe retribučného súdництва.

29. – 31. augusta 1950 komunistický režim realizoval tzv. Akciu R, ktorá znamenala násilné deportácie veľkej časti rehoľných sestier zo 137 slovenských kláštorov do 16 koncentračných táborov.

30. augusta 1944 prezident SR Jozef Tiso vo svojom rozhlasovom prejave zdôraznil, že „slovenská štátna samostatnosť sa zrodila z nepopierateľného prirodzeného práva slovenského národa na vlastný život“.

31. augusta 1944 vojenské vedenie povstalcov v Banskej Bystrici žiadalo Československé ministerstvo národnej obrany v Londýne o bombardovanie Bratislavy.

Deklarácia zvrchovanosti – jej zmysel a význam

V tomto roku si pripomínáme dva, resp. tri medzníky spojené s obnovou štátnej samostatnosti Slovákov – vznikom (druhej) Slovenskej republiky. Po najprv je to 17. júl – vyhlásenie zvrchovanosti Slovenska, potom prijatie ústavy SR a napokon samotný vznik republiky 1. januára 1993.

Občanom však, okrem kalendára, tieto zásadné historické míľniky ich štátu nič nepripomína. Štátni, verejní i cirkevní predstavitelia, ako aj médiá, svorne mlčia. Je to ohromný kontrast oproti hlučným až dotieravým oslavám vzniku Československa – štátu, v ktorom boli Slováci len podnájomníkmi. Tieto oslavy sa konali po celý rok 2018, a ich „vyvrcholením“ bolo vystúpenie predsedu NR SR Andreja Danku v pražskom parlamente, kde sa českým predstaviteľom za slovenské národnoemancipačné snahy de facto ospravedlnil.

V skutočnosti sa však Slováci nemajú komu, ani za čo, ospravedlňovať. Práve naopak, vyhlásenie zvrchovanosti a potom aj samostatnosť, boli ich prirodzeným právom. Jedna z najväčších morálnych autorít Slovenska, Ján Chryzostom kardinál Korec to v roku 1991 vyjadril nasledovne: „Nikto na svete nemôže uprieť slovenskému národu právo na samobytný život v du-

chu jeho bohatých duchovných tradícií. Slovenský národ má nepopierateľné prirodzené právo, garantované Bohom, na svoj vlastný život. Toto právo je zakotvené aj v medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach...”

Sebaurčovacie právo národa

V prvých slobodných voľbách v júni 1990 ani jedna z kandidujúcich politických strán nemala v programe samostatnosť. A tá, ktorá ju mala – **Hnutie za oslobodenie Slovenska** – nebola k voľbám pripustená. Paragrafy o „rozbíjaní“ čl. republiky ostávali stále v platnosti. Kľúčovým pojmom slovenského národného hnutia, popri jazykovom zápase, sa tak stala zvrchovanosť.

Na pôde slovenského zákonodarného orgánu – Slovenskej národnej rady – došlo počas rokov 1991 – 1992 k niekoľkým neúspešným pokusom o vyhlásenie zvrchovanosti, resp. o začatí diskusie na túto tému. Parlamentná väčšina VPN – KDĽ – DS to však vždy zamietla. Až výsledky volieb v júni 1992 priniesli zvrát. Národne orientované subjekty získali jednoznačnú prevahu nad stúpecami českého federalizmu či maďarského revizioniz-

mu. Novoutvorená koalícia HZDS – SNS prejavila ochotu tento krok konečne schváliť.

Deklarácia SNR o zvrchovanosti SR prišla na rokovanie pléna SNR ako jediný bod tretej schôdze určenej na piatok 17. júla 1992. Jej text prečítal predseda SNR Ivan Gašparovič, pred poslancami návrh podporil a ako prvý v rozprave vystúpil premiér Vladimír Mečiar. Politický dosah tejto deklarácie bol obrovský. Smerom dovnútra, ale aj navonok – k Európe, k svetu. Text Deklarácie bol stručný a vecný. Jeho jadrom bola veta: „**V tejto historickej chvíli deklaruje prirodzené právo slovenského národa na sebaurčenie tak, tak, ako ho zakotvujú aj všetky medzinárodné dohody a zmluvy...**“ Dôležité bolo, že slovenská politika po 150 rokoch rôznych petícií, memoránd, prosbopisov svoje neodňateľné práva už viac nežiadala a nepýtala, ani jej ich žiaden hegemon „milostivo“ nedával, ale si ich sama vzala, konštatovala.

Aj v dátume bola symbolika. 17. júl akoby dokončil, dotiahol to, čo odštartoval 17. november: zápas o väčšiu mieru ľudskej, spoločenskej a národnej slobody.

Martin Lacko

PRIPOMÍNAME SI

V júli si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomínáme aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

55 rokov

Viera Čanecká, Čadca 1.7.1967

60 rokov

Ján Macko, Bánovce nad Bebravou 8.7.1962

65 rokov

Róbert Tarnóczy, Kanada 24.7.1957

70 rokov

Eva Litecká-Švedová, Bratislava 23.7.1952

81 rokov

Ján Škulec, Levoča 15.7.1941

Štefan Gombár, Zvolen 14.7.1941

82 rokov

Rozália Bafrncová, Bratislava 9.9.1940

83 rokov

Karol Kubričan, Bánovce nad Bebravou 15.7.1939
Mária Novotná, Levoča 6.7.1939

84 rokov

Oľga Gregušová, Bratislava 19.7.1938

85 rokov

Magdaléna Sotáková, Trebišov 27.7.1937

86 rokov

Gejza Laktiš, Topoľčianky 13.7.1936

Marta Šinálová, Medzibrodie nad Oravou 13.7.1936

Mária Jančíková, Spišské Podhradie 5.7.1936

88 rokov

Alfonz Kosa, Žilina 31.7.1934
Oľga Butalová, Michalovce 19.7.1934

90 rokov

Pavol Šandorfi, Trenčianska Teplá 1.7.1932

91 rokov

František Boža, Bardejov 15.7.1931

96 rokov

Viliam Žofčík, Žilina 23.7.1926

(Pokračovanie na 23. strane)

PRIPOMÍNAME SI

V auguste si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

55 rokov

Ladislav Staš, Levoča 15.8.1967
Ján Vasko, Spišský Hrušov 1.8.1967

60 rokov

František Belica, Bratislava 21.8.1962

65 rokov

Anna Repáková, Levoča 1.8.1957

70 rokov

Marta Kubajdová, Heľpa 6.8.1952
Anna Homolová, Topoľčianky 8.8.1952

80 rokov

Ing. Elena Majtánová, Žilina 19.8.1942

81 rokov

Marta Jalovcová, Trnava 18.8.1941

84 rokov

Anton Papfy, Michalovce 31.8.1938

85 rokov

Ružena Putnoková, Banská Bystrica 2.8.1937
Marta Maláškova, Malacky 25.8.1937
Mária Šidová, Ružomberok 2.8.1937

86 rokov

Cecília Tarnóczyová, Nováky 28.8.1936

87 rokov

Štefan Novák, Košice 8.8.1935

88 rokov

Karol Körmöczy, 23.8.1934
Žiar nad Hronom
Jozefína Belicová, Pezinok 23.8.1934

90 rokov

PaedDr. Elena Súlová, Trnava 15.8.1932
Ladislav Geró, Nitra 7.8.1932

91 rokov

Ružena Závradská, Gajary 31.8.1931

92 rokov

Anna Viteková, Žilina 9.8.1930
Pál Sebok, Štítnik 28.8.1930
Milan Tunega, Trenčín 16.8.1930
Vojtech Brázdovič, Bratislava 30.8.1930
Ján Gdovič, Žilina 19.8.1930

93 rokov

Helena Hlbocká, Piešťany 17.8.1929

94 rokov

Mária Červenková, Nitra 24.8.1928

97 rokov

Martin Markuliak, Bratislava 23.8.1925
*Jubilantom
srdečne blahozeláme*

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort už nebude viac financovať náš časopis Svedectvo a radikálne znížil našej organizácii výšku štátnej dotácie. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak ne-

bude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodlame aj naďalej chrániť a obhajovať. Zájemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, alebo sa kontaktujte na tel. čísle: 02-52 63 81 56.

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO
a časopisu Svedectvo

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.** Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovolia do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.

PRISPELI NA SVEDECTVO

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 50 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava 10 EUR

Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou 5 EUR

Mária Sýkorová, Bratislava 10 EUR

Magdaléna Lofajová, Bratislava 2 EUR

Ing. Rastislav Kalafut, Bratislava 16 EUR

Michal Malatinský, Bratislava 10 EUR

Eva Šilhavá, Bratislava 36 EUR

Marta Jalovcová, Trnava 2 EUR

Jozef Horváth, Hlohovec 21 EUR

Marián Hromádka, Trnava 50 EUR

Silvia Petrovičová, Hlohovec 10 EUR

Adrián Félix 1 EUR

Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou 5 EUR

Riccardo Pudiš, Rím, Taliansko 20 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

**Prvé výročie múzea
zločinov komunizmu**

Na pozvanie Ústavu pamäti národa sa 24. júna 2022 predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková zúčastnila na stretnutí pri príležitosti prvého výročia otvorenia Múzea zločinov komunizmu v Košiciach.

Múzeum je umiestnené v bývalom meštianskom dome v košickom Starom meste v dvoch krídlach, ktoré spája precízne upravené átrium. Ide o prvé multimediálne múzeum na Slovensku. Na rozlohe 300m² sa nachádza hlavná výstavná miestnosť na prezentáciu témy výstavy, malá kinosála, knižnica samizdatu a prednášková sála. Staršie múzeum zločinov a obetí komunizmu z roku 2012 sa nachádza v Bratislave, sídli v dvoch pivničných miestnostiach. Nie je reprezentatívnu ani štátnou inštitúciou. Múzeum v Košiciach síce pôsobí reprezentatívne, ale tiež nie je štátnou inštitúciou. Štát ani za tridsať rokov existencie neprišiel s plánom na otvorenie múzea, ktoré by sprostredkovalo obdobie vlády komunistickej strany. Obdobie totality. A súčasná vláda dokonca ekonomicky ruje organizácie politických väzňov komunizmu.

Pani Dvorčáková napísala: „Stretnutie bolo prospešné aj preto, že som sa mohla porozprávať s poslancami NR SR a poukázať na nedostatky týkajúce sa našej organizácie.“
(red)

POLITICKÍ VÄZNI

ZVÄZ PROTIKOMUNISTICKÉHO ODBOJA III. ODBOJ
Obchodná 52, 811 06 Bratislava, Slovenská republika

ÚRAD VLÁDY SR

15 -06- 2022

PODATEĽŇA *15*

OTVORENÝ LIST POLITICKÝCH VÄZŇOV PREDSTAVITEĽOM VLÁDY
Z XV. SNEMU PV ZPKO

Vážený pán predseda vlády Slovenskej republiky, vážený pán minister vnútra,

v mene najstaršej organizácie politických väzňov na Slovensku, vyvíjajúcej činnosť od roku 1990, s najväčším počtom rehabilitovaných politických väzňov, Vás dôrazne žiadame o vyjadrenie Vášho zásadného stanoviska k nasledujúcim riadkom.

Politickí väzni, ktorí za komunizmu prežili peklo na zemi (bitie, kopanie, elektrošoky, ponáranie hlavy do vedier s výkalmi, otrockú prácu v uránových baniach, nocovania na holom betóne, ...), sa napriek tomu nezlomili a svojim charakterným postojom v zásadnej miere pomohli rozložiť totalitu. Zacitujeme jedného politického väzňa z časopisu ÚPN „Pamäť národa“: *Tu som sa stretol s väzňami, ktorí prešli políciou. Boli to ľudia s povyrázanými zubami, s rozbitými ušnými bubienkami, ľudia tak dobití, že nemohli vyjsť po schodoch na druhé poschodie; ženy s rozsiahlymi krvavými podliatinami po celom chrbte, krížoch, stehnách a lýtkach až po päty; ľudia s ranami pokrytými chrastami, ktoré boli hrubé ako podošva, ľudia s popálenými dlaniami a nohami; ľudia s dobitými šlapajami; ľudia ktorých trýznili hladom; ľudia ktorým zvierali hlavy do železnej helmy, a okrem iných vecí, ktoré tu ani nemožno popísať, ľudia, ktorí si v zúfalstve podrezávali žily. Videl som aj samovraždy obesením. Poznáam i prípad väzňa, ktorý od bitky po hlave zošalel a potom skonal.*

Vážení politickí predstavitelia, práve títo ľudia, ktorí priniesli najväčšie obete za nastolenie demokracie, boli Vašou vládou neuveriteľne potupení. Naša žiadosť o dotáciu v roku 2021, na ktorú máme nárok v zmysle zákona č. 526/2010 Z. z. na financovanie toho najzákladnejšieho zabezpečenia materiálno-technických podmienok pre činnosť, kde sme žiadali čiastku 174 000,00 € pre našu dlhoročne podvyživenú organizáciu, bola bezdôvodne znížená na 40 000,00 €, čo je necelých 23 % (!!!) z požadovanej sumy ktorú existenčne potrebujeme. Tento krok zostane trvalou škvrnou tejto politickej reprezentácie. A toho roku - je 7. júna - sme ešte doteraz nedostali ani cent.

Aktuálne pripomínáme, že jeden z hlavných Putinových krokov, kým rozpútal vojnu proti Ukrajine, bolo zrušenie organizácie Memoriál, ktorá sa starala o pamiatku politických väzňov a aby sa nezabudlo na boľševické zverstvá. Aj našim politickým väzňom súčasný stav a snahy o ich doslova nezákonné šikanovanie za ich konzervatívno-kresťanské názory začína veľmi neprijemne pripomínať časy totality, keď boli väznení ba aj popravovaní za rovnaké názory.

Vo vstupnej hale NR SR je umiestnená pamätná tabuľa s textom: „Účastníci protikomunistického odboja sa zaslúžili o pád komunistického režimu a o znovunastolenie demokracie na Slovensku. Patrí im za to vďaka.“ No rozhodnutia Vašej vlády o dotáciách však účastníkov protikomunistického odboja skôr likviduje, než im vzdáva vďaku.

V bilancovaní na tomto sneme sa objavil aj údaj, že od posledného snemu v roku 2019 zomrelo 51 našich členov. Tak oni, ako aj ich rodinní príslušníci si však zaslúžia viac ako tú symbolickú minútu ticha. Alebo čakáte, kým sa pomaly všetci pominieme? Preto Vás žiadame, aby ste podnikli rozhodné kroky na zvrátenie tohto stavu a aj praktickými krokmi vyjadrili úctu tým, ktorí si ju zaslúžia.

Účastníci XV. snemu PV ZPKO, Žilina, *7. júna 2022*
Zväz protikomunistického odboja
Obchodná ul. 52, 811 06 Bratislava

e-mail: info@pv-zpko.sk; e-mail: ustredie@pv-zpko.sk; e-mail: uctaren@pv-zpko.sk
tel.: +421252964610 tel.: +421252638156 tel.: +421252968154

Bankové spojenie: Prima banka Slovensko, a.s.
č. účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109 BIC: JUBASKBX
IČO: 00679879 www.pv-zpko.sk DIČ: 2020826731